

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์แผน การออกแบบระบบใหม่และผลการตรวจสอบระบบใหม่

ในบทนี้จะเสนอ ผลการวิเคราะห์แผนพัฒนาการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรม ระยะยาว 15 ปี ทั้ง 10 ภูมิภาค เป็นการวิเคราะห์รายละเอียดของแผนฯ เกี่ยวกับโครงสร้างการดำเนินงานวางแผนระยะยาว กระบวนการวางแผนระยะยาว องค์ประกอบของแผนระยะยาว เนื้อหาสาระของแผนและปัญหาในระบบแผนระยะยาวของแต่ละภูมิภาค เป็นการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และใช้แนวคิดเชิงระบบ (Systems Analysis) เป็นกรอบในการวิเคราะห์การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรม ระยะยาว 15 ปี ทั้ง 10 ภูมิภาค

ส่วนที่ 1 เป็นผลการวิเคราะห์แผนพัฒนาการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรม ระยะ 15 ปี ทั้ง 10 ภูมิภาค

ส่วนที่ 2 เป็นการออกแบบรูปแบบระบบการวางแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม ส่วนภูมิภาค ระยะยาวใหม่

ส่วนที่ 3 เป็นผลการตรวจสอบความเป็นไปได้และความเหมาะสมของรูปแบบระบบ การวางแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรม ส่วนภูมิภาค ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์แผนพัฒนาการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรม ระยะ 15 ปี ทั้ง 10 ภูมิภาค

ผลการวิเคราะห์แผนพัฒนาการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรม ส่วนภูมิภาค ระยะยาว 15 ปี จะเสนอรายละเอียดในเรื่องต่อไปนี้

ด้านโครงสร้างการดำเนินงานวางแผน

ด้านกระบวนการวางแผน

ด้านองค์ประกอบของแผน

ด้านเนื้อหาที่เป็นจุดเน้นของการพัฒนาฯ ในแต่ละแผนฯ

ด้านปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนระยะยาวของแต่ละภูมิภาค ทั้ง 10 ภูมิภาค
ปัญหาและแนวทางแก้ไข

รายละเอียด ดังต่อไปนี้

ด้านโครงสร้างการดำเนินงานวางแผนระยะยาว

ในด้านโครงสร้างการดำเนินงานวางแผนระยะยาวนี้ ปรากฏว่า กองแผนงาน สำนักงาน
ปลัดกระทรวงศึกษาธิการได้จัดระบบการดำเนินงานเป็น 2 ระดับ คือ ระดับกระทรวงและระดับภาค

ระดับกระทรวง

ที่ระดับกระทรวง ได้กำหนดให้มีคณะกรรมการ 2 คณะ คือ

1. คณะกรรมการการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรม กระทรวงศึกษาธิการ
(ศสว.ศธ.) ทำหน้าที่พิจารณาให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรม
ระยะ 15 ปี (คณะกรรมการชุดนี้ เป็นคณะกรรมการของกระทรวงศึกษาธิการที่มีอยู่แล้ว)

2. คณะกรรมการอำนวยการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาฯ ส่วนภูมิภาค มีหน้าที่
ให้คำปรึกษา แนะนำการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรม ระยะ 15 ปี
ส่วนภูมิภาคแก่คณะอำนวยการจัดทำแผนระดับภาคและคณะทำงานจัดทำแผนภาค รวมถึงทำ
หน้าที่ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรม ส่วนภูมิภาค ก่อนนำ
เสนอ ศสว.ศธ. ต่อไป (คณะกรรมการชุดนี้ แต่งตั้งโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ)

ระดับภาค

ที่ระดับภาค ได้กำหนดให้มีคณะกรรมการ 2 คณะ คือ

1. คณะกรรมการอำนวยการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนาและการ
วัฒนธรรม ส่วนภูมิภาค (ชื่อเดียวกับระดับกระทรวง แต่คนละคณะกัน) มีหน้าที่กำหนดแนวทางการ
จัดทำแผน และพิจารณาให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรม
ระยะ 15 ปี ของภาค ก่อนที่จะเสนอกระทรวง

2. คณะทำงานจัดทำแผนภาค มีหน้าที่จัดทำแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนา
และการวัฒนธรรม ระยะ 15 ปี ของภาค ให้สอดคล้องกับแนวโน้มของสภาพเศรษฐกิจ สังคมและ

ความต้องการของท้องถิ่นในปัจจุบันและอนาคต ตามแนวทางที่คณะกรรมการอำนวยการกำหนด (คณะกรรมการทั้ง 2 คณะนี้ แต่งตั้งโดยปลัดกระทรวงศึกษาธิการ)

แต่เมื่อวิเคราะห์ในรายละเอียดของการดำเนินงานวางแผนของแต่ละภาคแล้ว พบว่าหลังจากที่สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแผน 12 ปี(พ.ศ.2538 -2549) ระดับภาคทั้ง 2 คณะแล้ว (ระยะนี้กระทรวงศึกษาธิการให้เปลี่ยนเป็นแผนฯระยะ 15 ปี ตามบันทึกต่อท้ายหนังสือสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ ศธ.0205/4592 ลงวันที่ 26พฤศจิกายน 2536) หลังจากที่แต่ละภูมิภาค สัมมนาผู้บริหารระดับสูงของกระทรวงศึกษาธิการในพื้นที่แล้ว สำนักงานศึกษาธิการเขต เขตการศึกษาที่เป็นศูนย์กลางประสานงานการจัดทำแผนฯภาคได้ตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจจัดทำแผนฯภาค ระยะ 15 ปีเพิ่มเติมขึ้นให้มีหน้าที่จัดทำแผนฯ 15 ปีโดยแต่ละภูมิภาคใช้ชื่อที่แตกต่างกัน เช่น คณะทำงานเฉพาะกิจจัดทำแผนฯ 15 ปี, คณะทำงานจัดทำแผนฯ 15 ปี, คณะกรรมการจัดทำแผนฯ 15 ปี, คณะทำงานปรับปรุงแผนฯ 15 ปี, คณะผู้ซึ่งคณะกรรมการที่มีชื่อต่าง ๆ เหล่านี้ มีหน้าที่จัดทำแผนฯ 15 ปี ประกอบด้วย ที่ปรึกษา จำนวน 2 คน คือ ผู้ตรวจราชการประจำเขตและศึกษาธิการเขต ส่วนคณะทำงานแผนฯ ซึ่งในแต่ละภูมิภาค มีจำนวนไม่เท่ากัน เช่น แผนฯกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จะมี 9 คน, แผนฯภาคกลางตะวันออก มี 19 คน, แผนฯภาคเหนือตอนบนมี 10 คน เป็นต้น นอกจากนี้บางภูมิภาคยังตั้งคณะกรรมการเพิ่มเติมขึ้นอีก ได้แก่ คณะจัดทำเอกสารแผน (บางภูมิภาคชื่อคณะทำงานจัดทำรูปเล่ม), คณะประสานงานแผนระดับ จังหวัด, ผู้ทรงคุณวุฒิมระดับจังหวัด, คณะทำงานแผนจังหวัดและอำเภออีกด้วย เพื่อให้มีหน้าที่ช่วยเหลือ คณะทำงานจัดทำแผนฯดังกล่าว สรุปรายละเอียดการวิเคราะห์ที่รายงานฯ ดูได้จากตาราง 3 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3 แสดงการวิเคราะห์แผนพัฒนาการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรม ระยะ 15 ปี
ทั้ง 10 แผน

ภูมิภาค	ภาคเหนือ		ภาคกลาง		ภาคอีสาน			ภาคใต้		กทม. และ ปริ ม ณฑล	ร ว ม
	ตอน บน	ตอน ล่าง	ตะวัน ออก	ตะวัน ตก	ตอน บน	ตอน กลาง	ตอน ล่าง	ตอน บน	ชายแดน		
โครงสร้างการดำเนินงาน วางแผนภูมิภาค											
ระดับกระทรวง											
ศสว.ศธ.	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	10
คณะกรรมการอำนวยการฯ	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	10
ระดับภาค											
คณะกรรมการอำนวยการฯ	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	10
คณะกรรมการอำนวยการฯ	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	10
สำนักงานพัฒนาการ ศึกษาเขตแต่งตั้งเพิ่มเติม ขึ้นอีก											
คณะกรรมการที่ปรึกษา		/									1
คณะกรรมการที่ปรึกษา กิจการ						/				/	2
คณะกรรมการปรับปรุงแผนฯ 15 ปี							/				1
คณะกรรมการจัดทำแผน15ปี	/		/		/				/		4
คณะกรรมการบูรณาการ- แผนฯ15ปี		/									1
คณะกรรมการจัดทำเอกสารแผน ฯ	/	/	/			/	/				5
คณะกรรมการแผนระดับ- จังหวัด		/									1
ระดับจังหวัด											
คณะกรรมการแผนจังหวัด	/	/							/		3
ผู้ทรงคุณวุฒิ								/			1
ระดับอำเภอ											
คณะกรรมการแผนอำเภอ									/		1

จากตารางที่ 3 แสดงว่าในโครงสร้างการดำเนินงานวางแผนภูมิภาค มีคณะกรรมการ 2 ระดับ คือ ระดับกระทรวง มีองค์คณะบุคคล 2 คณะ เป็นคณะกรรมการการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรม กระทรวงศึกษาธิการ(ศสว.ศธ.) ซึ่งมีอยู่แล้ว และคณะกรรมการอำนวยการจัดทำแผนฯ ส่วนภูมิภาค ส่วนในระดับภาค มีองค์คณะบุคคล 2 คณะ คือ คณะกรรมการอำนวยการจัดทำแผนฯ ส่วนภูมิภาคและคณะทำงานแผนภาค นอกจากนี้สำนักพัฒนาการศึกษาฯ เขตการศึกษา ยังแต่งตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจขึ้นมาช่วยงานจัดทำแผนอีก คือ คณะกรรมการที่ปรึกษา คณะทำงานแผนเฉพาะกิจ คณะทำงานปรับปรุงแผน 15 ปี คณะทำงานจัดทำแผน 15 ปี คณะทำงานบูรณาการแผน 15 ปีและคณะจัดทำเอกสารแผนในบางภูมิภาค ยังมีคณะกรรมการจัดทำแผนฯระดับจังหวัดและระดับอำเภอเพิ่มขึ้นด้วย

สรุปผลการศึกษาวิเคราะห์โครงสร้างการดำเนินงานวางแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม ส่วนภูมิภาค ระยะยาว 15 ปี ดังกล่าวและทราบปัญหาได้ ดังนี้

ตารางที่ 4 แสดงการวิเคราะห์โครงสร้างการดำเนินงานวางแผนพัฒนาการศึกษาฯระยะยาว 15 ปี และปัญหา

ผลการศึกษาวิเคราะห์	ปัญหา
<p>กระทรวงแต่งตั้งคณะกรรมการใน 2 ระดับคือ</p> <p>1. ระดับกระทรวง มี 2 คณะ คือ</p> <p>(1) ศสว.ศธ.มีหน้าที่ให้ความเห็นชอบแผนฯ</p> <p>(2) คณะกรรมการอำนวยการจัดทำแผนฯ มีหน้าที่ให้คำปรึกษาและให้ความเห็นชอบแผนก่อนนำเสนอ ศสว.ศธ.</p> <p>2. ระดับภาค มี 2 คณะ คือ</p> <p>(1) คณะกรรมการอำนวยการจัดทำแผนฯ (ชื่อตรงกับระดับกระทรวง) มีหน้าที่กำหนดแนวทางการจัดทำแผนฯ ให้คำปรึกษาและให้ความเห็นชอบแผนฯ</p>	<p>1. กระทรวงศึกษาธิการ ต้องการกระจายอำนาจ การวางแผนไปสู่ส่วนภูมิภาคแต่ยังคงอำนาจการตัดสินใจและอนุมัติแผนฯ ภูมิภาค ไว้ที่ส่วนกลาง และแต่งตั้งให้ผู้ตรวจราชการกระทรวงฯ ไปเป็นประธานคณะกรรมการอำนวยการจัดทำแผนฯภาค ด้วยซึ่งขัดแย้งกับหลักการกระจายอำนาจ</p> <p>2. ขาดการมีส่วนร่วมจากประชาชนหรือผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่น ในการกำหนดทิศทางฯการพัฒนา การศึกษาของตนเองให้สอดคล้องกับสภาพและ ความต้องการที่แท้จริงของแต่ละภูมิภาค</p>

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ผลการศึกษาวิเคราะห์	ปัญหา
<p>(2) คณะจัดทำแผนภาค มีหน้าที่จัดทำแผนฯ วิเคราะห์ข้อมูล, ร่างแผนฯ ตามแนวทางและระยะเวลาที่กำหนด</p> <p>จากการศึกษาวิเคราะห์ได้พบว่า หลังจากกระทรวงแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนฯ ภาค 12 ปีแล้ว ต่อมาเกิดการเปลี่ยนเป็นแผนฯ 15 ปี (ตามหนังสือ ศธ.0205/4592 ลว.26 พย. 36) สำนักงานศึกษาธิการเขต แต่งตั้งคณะกรรมการ เพิ่มขึ้นอีก เช่น คณะทำงานเฉพาะกิจจัดทำแผนฯ คณะจัดทำเอกสารแผน เป็นต้น</p> <p>คณะทำงานเฉพาะกิจจัดทำแผนฯ ระยะ 15 ปี (บางภาคใช้ชื่อคณะทำงานบูรณาการเรียบเรียง และจัดทำเล่ม คณะกรรมการจัดทำแผนฯ15 ปี และคณะทำงานปรับปรุงแผนฯ 15 ปี) ประกอบด้วยที่ปรึกษา 2 คนและคณะทำงานแผน ดังกล่าว จำนวน 8-19 คน มีหน้าที่จัดทำแผนฯ</p> <p>คณะจัดทำเอกสาร (บางภาคชื่อคณะทำงานจัด ทำรูปเล่ม) มีหน้าที่ จัดรูปแบบ พิมพ์ อัดสำเนาเข้าเล่มเอกสารแผนฯ</p>	<p>3. คณะทำงานแผนภาคที่กระทรวงแต่งตั้งทำงานไม่ได้สมบูรณ์ ทำให้สำนักงานศึกษาธิการเขต ต้องแต่งตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจจัดทำแผนฯ 15 ปี เพิ่มขึ้นอีก (มีจำนวน 8 แผนในจำนวน 10 แผน)</p> <p>4. การแต่งตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจฯ ใหม่ นี้ แม้ว่า จะคัดมาจากผู้ประกอบการในการจัดทำแผน โดยตรงก็ตาม แต่จากการสัมภาษณ์เพิ่มเติม พบว่า แต่ละคนมีประสบการณ์ที่แตกต่างกัน มีแนวคิดที่หลากหลายเข้าใจเป้าหมายของแผนฯภูมิภาค ไม่ตรงกัน เพราะไม่เคยทำมาก่อน ทำให้เกิดความไม่มั่นใจในแผนฯ ที่ทำไปนั้น จะถูกต้องหรือไม่และหลังจากที่ทำเสร็จไปแล้ว ก็ไม่มีการแจ้งผลย้อนกลับ (Feed Back) ให้ทราบเลย</p> <p>5. การจัดทำแผนเป็นช่วงระยะเวลาที่ต้องเร่งรีบเพื่อให้ทันเวลาที่ส่วนกลางกำหนด ปัญหาการจัดเตรียมข้อมูลที่ไม่ครบถ้วน ข้อมูลมีเกณฑ์ที่ แตกต่างกัน และข้อมูลที่ได้ก็ขาดการวิเคราะห์ อย่างรอบคอบ</p> <p>6. คณะกรรมการฯ ที่จัดตั้งขึ้น บางคณะมีชื่อเหมือนกัน แต่ทำหน้าที่ต่างกันเช่นคณะกรรมการ อำนวยการจัดทำแผนภาค(ระดับกระทรวงและ ระดับภาค มีชื่อเดียวกัน) บางคณะมีชื่อแตกต่างกัน แต่ทำหน้าที่เหมือนกัน เช่น คณะทำงานเฉพาะกิจจัดทำแผนฯ คณะบูรณาการเรียบเรียงแผน คณะทำงานปรับปรุงแผนฯ เป็นต้นทำให้มีความ สับสนถึงการทำหน้าที่ของคณะกรรมการฯ</p>

ด้านกระบวนการวางแผน

ขั้นตอนการจัดทำแผนฯภูมิภาค ครั้งนี้ ประกอบด้วย การดำเนินการตามขั้นตอนโดยภาพรวม ดังนี้

1. การประชุมร่วมกันของผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการเขต ที่กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อเตรียมการ
2. กระทรวงศึกษาธิการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนภาค จำนวน 2 คณะ คือ คณะกรรมการอำนวยการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรม ส่วนภูมิภาคและคณะทำงานจัดทำแผนภาค
3. การประชุมสัมมนาคณะกรรมการดำเนินการจัดทำแผนฯ ภาค เพื่อทราบแนวทางการจัดทำ
4. การจัดทำร่างแผนฯ
5. การประชุมสัมมนาร่างแผนฯ ร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิ
6. คณะกรรมการอำนวยการแผนภาคพิจารณาให้ความเห็นชอบแผนฯแล้วจัดส่งกระทรวง
7. ศศว.ศธ. พิจารณาให้ความเห็นชอบแผนฯ
8. กระทรวงนำแผนฯ เสนอกรมเพื่อขออนุมัติ
9. กรม.อนุมัติแผน (นำเสนอ กรม.แล้ว รออนุมัติ แต่ยังไม่ทันอนุมัติก็เปลี่ยนรัฐบาลเสียก่อน)
10. กระทรวงจัดสรรงบประมาณให้ตามที่เสนอขอ (ปัจจุบันยังดำเนินการไม่ถึงขั้นตอนนี้)

กระบวนการจัดทำแผนฯภูมิภาค ที่ดำเนินการผ่านมาแล้ว เมื่อจัดกลุ่มตามกระบวนการในการวางแผน ปรากฏว่าการดำเนินการอยู่ใน 2 ขั้นตอนที่สำคัญ คือ

- 1) ขั้นเตรียมการก่อนการวางแผน
- 2) ขั้นวางแผน

ส่วนขั้นนำไปปฏิบัติและขั้นประเมินผล ยังไม่ได้มีการดำเนินการ รายละเอียดของขั้นตอนจากการวิเคราะห์รายแผน ทั้ง 10 แผน ปรากฏดังนี้

ตารางที่ 5 แสดงขั้นตอนของกระบวนการวางแผนฯ ของทั้ง 10 แผน

ภูมิภาค	ภาคเหนือ		ภาคกลาง		ภาคอีสาน			ภาคใต้		กทม. และ ปริมาณ ทล	ร ว ม
	ตอน บน	ตอน ล่าง	ตะวันออก	ตะวันตก	ตอน บน	ตอน กลาง	ตอน ล่าง	ตอน บน	ชาย แดน		
ขั้นตอนในกระบวนการวางแผนฯ ส่วนภูมิภาค											
ขั้นเตรียมการ											
ผู้ตรวจฯ+ศช.ประชุมเตรียมการฯ	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	9
กระทรวงแต่งตั้งคณะกรรมการฯ	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	10
ประชุมสัมมนาเตรียมการร่วมกัน	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	10
ขั้นวางแผน											
ดำเนินการจัดทำร่างเค้าโครง- แผนฯภาค	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	10
หลักการและเหตุผล	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	9
สภาพปัจจุบันและแนวโน้มศก.	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	10
จุดเน้นการพัฒนา	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	10
ภาคผนวก	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	7
ประชุมสัมมนาการจัดทำแผนฯ	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	10
คณะอำนาจการฯภาคเห็นชอบ	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	10
ศสว.ศธ.พิจารณาเห็นชอบ	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	10
กระทรวงฯสรุปแผนเพื่อเสนอกรม. กรม.อนุมัติแผนฯ	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	10
กระทรวงจัดสรรงบประมาณให้	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

จากตารางที่ 5 จะเห็นได้ว่าการดำเนินการจัดทำแผนฯ ส่วนภูมิภาค ระยะ 15 ปี ทั้ง 10 ภูมิภาค มีขั้นตอนการดำเนินงาน สรุปเป็นกระบวนการวางแผนได้ 2 ขั้นตอน คือ ขั้นเตรียมการก่อนการวางแผนและขั้นจัดทำแผน

สรุปผลการวิเคราะห์กระบวนการวางแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรม ส่วนภูมิภาค ระยะยาว 15 ปี ดังกล่าวและทราบปัญหาได้ ดังนี้

ตารางที่ 6 แสดงการวิเคราะห์กระบวนการวางแผนพัฒนาการศึกษา ระยะยาว 15 ปีและ ปัญหา

ผลการศึกษาวิเคราะห์	ปัญหา
<p>ขั้นตอนการวางแผน สรุปได้ 9 ขั้นตอนดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การประชุมร่วมระหว่างรัฐมนตรีกับผู้ตรวจราชการและศึกษาธิการเขตฯ ที่กระทรวงศึกษาธิการเพื่อเตรียมการวางแผนฯภูมิภาค ระยะ 12 ปี 2. กระทรวงแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนภาค จำนวน 2 คณะ คือ คณะอำนวยการจัดทำแผนฯ และคณะทำงานจัดทำแผนภาค 3. การประชุมสัมมนาคณะกรรมการระดับภาค 	<ol style="list-style-type: none"> 1. การดำเนินการในขั้นตอนนี้ เป็นการปรึกษาหารือ เพื่อรับทราบแนวคิดและการดำเนินการ แต่ไม่ได้นำแนวคิดที่แท้จริงของแผนฯ ภูมิภาค มาแจ้งให้คณะทำงานจัดทำแผนภาคทราบ ทำให้ไม่ทราบแนวคิด วัตถุประสงค์และเป้าหมายที่แท้จริงของแผนภูมิภาค (Regional Plan) 2. คณะกรรมการอำนวยการจัดทำแผน ระดับภาค ส่วนใหญ่เป็นข้าราชการที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษา ไม่ปรากฏรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือ องค์กรเอกชนร่วมพิจารณาหรือให้ความเห็น เกี่ยวกับแนวทางของแผน ซึ่งขัดกับจุดประสงค์ ของการจัดทำแผนฯ <ul style="list-style-type: none"> - คณะทำงานจัดทำแผนภาค ที่กระทรวงฯ แต่งตั้งเข้ามาทำงาน ไม่มีความชำนาญในการจัดทำแผนฯอย่างแท้จริง 3. บุคลากรที่เข้าร่วมประชุมสัมมนา

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ผลการศึกษาวิเคราะห์	ปัญหา
<p>ทั่วประเทศเพื่อทราบรูปแบบของแผนและทำความเข้าใจร่วมกัน</p> <p>4. การจัดทำร่างแผนฯ</p> <p>5. ประชุมร่างแผนฯซึ่งเป็นการประชุมร่วมกันระหว่างคณะทำงานจัดทำแผนภาค, คณะอำนวยการจัดทำแผนภาคกับผู้ทรงคุณวุฒิใน แต่ละภาคแล้วปรับปรุงแก้ไข</p> <p>6. คณะกรรมการอำนวยการแผนภาคพิจารณา ให้ความเห็นชอบแผนฯแล้วจัดส่งกระทรวง</p>	<p>ประกอบด้วย ศึกษาธิการเขต คณะทำงานแผนภาคและเจ้าหน้าที่จากส่วนกลาง เมื่อดูรายชื่อจะเห็นว่า มีแต่ข้าราชการ ขาดการมีส่วนร่วมขององค์กรท้องถิ่น หรือผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่น</p> <p>4. นอกจากส่วนกลางจะกำหนดกรอบการจัดทำแผนฯ ให้ส่วนภูมิภาคจัดทำแล้ว แต่เนื่องจากมีข้อจำกัดด้านระยะเวลา และการจัดทำความเข้าใจเกี่ยวกับแผนภูมิภาค ส่วนกลางยังกำหนดรายละเอียดเป็นเอกสารส่งไปให้ด้วยทำให้ภูมิภาคไม่กล้าจะออกนอกกรอบที่กำหนดเพราะกลัวจะผิด</p> <p>-คณะทำงานจัดทำแผนภาคไม่ทราบอย่างชัดเจนว่าแผนภูมิภาคจะเป็นลักษณะใด องค์ประกอบของแผนฯ ควรจะมีอะไรบ้าง มีความเหมือนหรือแตกต่างจากแผนพัฒนาฯ ระยะ 5 ปีที่เคยทำอย่างไร</p> <p>5. การยกร่างแผนฯเพื่อพิจารณาร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นข้าราชการ ขาดการมีส่วนร่วมจากประชาชน หรือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างหลากหลาย</p> <p>6. แผนฯของภูมิภาคควรจะให้ท้องถิ่นเป็นผู้อนุมัติ เพราะท้องถิ่นเป็นเจ้าของแผนฯ ทำให้ขัดต่อหลักการกระจายอำนาจในการจัดทำแผน และกระจายอำนาจการบริหาร</p>

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ผลการศึกษาวិเคราะห์	ปัญหา
7. ศศว.ศธ. ให้ความเห็นชอบแผนฯ	7. ศศว.ศธ. ควรทราบทิศทางของแผนแต่ละฉบับ เพื่อสนับสนุนด้านงบประมาณได้ถูกต้อง แต่ไม่ควรมีบทบาทในขั้นตอนการจัดทำแผนภูมิภาค
8. กระทรวงฯ เสนอกรม. เพื่อขออนุมัติ	8. ในขั้นตอนนี้ ไม่จำเป็นต้องมีในกระบวนการวางแผนภูมิภาค เพราะการอนุมัติแผนควรอยู่ที่ระดับภูมิภาค
9. กรม. อนุมัติแผนฯ	9. ไม่จำเป็นต้องมีในขั้นตอนนี้

ด้านองค์ประกอบของแผน

จากการวิเคราะห์เนื้อหา สาระของแผนฯแต่ละแผนแล้ว ปรากฏว่ามีสาระฯ ประกอบด้วย

1. หลักการเหตุผลและความจำเป็นในการจัดทำแผนฯ
2. สภาพปัจจุบัน ปัญหาและแนวโน้มทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคมในอนาคต
สรุปปัญหาและแนวโน้มทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคมในอนาคต
3. สภาพปัจจุบัน ปัญหาและแนวโน้มทางการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรม
สรุปปัญหาในปัจจุบันและแนวโน้มทางการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรมใน

อนาคต

4. จุดเน้นการพัฒนาฯในภาพรวม(แผนระยะยาว)แผนระยะเร่งรัดมีองค์ประกอบย่อยๆ

ของแผนฯ

5. ภาคผนวก

รายละเอียดขององค์ประกอบของแผนฯ จากการวิเคราะห์รายแผน ปรากฏผล ดังนี้

ตารางที่ 7 แสดงองค์ประกอบของแผนฯ จากการวิเคราะห์แผนพัฒนาการศึกษา
ทั้ง 10 แผน

ภูมิภาค	ภาคเหนือ		ภาคกลาง		ภาคอีสาน			ภาคใต้		กทม. และ ปริมาณ พล.	ร ว ม
	ตอน บน	ตอน ล่าง	ตะวันออก	ตะวันตก	ตอน บน	ตอน กลาง	ตอน ล่าง	ตอน บน	ชาย แดน		
องค์ประกอบของแผนฯ และรายละเอียด											
1. บทนำ/เหตุผล/ความจำเป็น	/		/	/	/	/	/	/	/	/	9
2. สภาพปัจจุบัน/ปัญหา/แนวโน้มศก. สรุปสภาพแนวโน้มด้าน ศก.	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	10 6
3. สภาพปัจจุบัน/ปัญหา/แนวโน้มศก. สรุปสภาพแนวโน้มด้านศก.	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	10 6
กำหนดจุดประสงค์			/	/	/				/		4
นโยบาย			/	/	/				/		4
เป้าหมาย			/	/	/				/		4
มาตรการ			/	/	/				/		4
โครงการ				/					/		2
4. จุดเน้นการพัฒนา											
ระยะเร่งรัด	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	10
ระยะแผนฯ 8	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	10
ระยะแผนฯ 9, 10	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	10
บทสรุป			/		/		/			/	4

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ภูมิภาค	ภาคเหนือ		ภาคกลาง		ภาคอีสาน			ภาคใต้		กทม. และ ปริมณฑล	รวม
	ตอนบน	ตอนล่าง	ตะวันออก	ตะวันตก	ตอนบน	ตอนกลาง	ตอนล่าง	ตอนบน	ชายแดน		
องค์ประกอบของแผนฯ และรายละเอียด											
5. ภาคผนวก		/	/		/	/	/		/	/	7
ข้อมูล			/		/		/		/		4
คำสั่ง+รายชื่อคณะทำงาน	/	/	/		/	/	/		/	/	8

จากตารางที่ 7 พบว่า การวิเคราะห์แผนฯ ทั้ง 10 ภูมิภาค มีเนื้อหาสาระที่ปรากฏครบทุกแผนในเรื่อง สภาพปัจจุบัน ปัญหาแนวโน้มทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองในอนาคต สภาพปัจจุบัน ปัญหาแนวโน้มทางการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรม จุดเน้นการพัฒนายที่มีเป้าหมายในระยะเร่งรัด ระยะแผนฯ 8 และระยะแผนฯ 9, 10 และส่วนด้านหลักการฯ มี 9 แผน

สรุปผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรม ส่วนภูมิภาค ระยะยาว 15 ปี ดังกล่าวและทราบปัญหาได้ ดังนี้

ตารางที่ 8 แสดงองค์ประกอบของแผนพัฒนาการศึกษาฯ ระยะยาว 15 ปีและปัญหา

ผลการศึกษาวิเคราะห์	ปัญหา
มีองค์ประกอบของแผนฯ 5 ส่วน คือ 1) หลักการและเหตุผลในการจัดทำแผนฯ 2) การวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาและแนวโน้มทางเศรษฐกิจ สังคมการเมืองในอนาคต 3) การวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาและแนวโน้มทางการศึกษา การศาสนาและวัฒนธรรม	1. กองแผนงาน สป. กำหนดองค์ประกอบของแผนฯภูมิภาคไว้ 5 ขั้นตอนต่อเนื่อง สัมพันธ์กัน แต่มีบางแผนไม่ได้จัดทำตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ ทำให้การกำหนดจุดเน้น ไม่สัมพันธ์กับสภาพปัญหาและแนวโน้มที่กำหนดไว้ ทำให้แผนฯขาดความสอดคล้องกัน

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ผลการวิเคราะห์	ปัญหา
<p>4) การกำหนดจุดเน้นการพัฒนาฯในภาพรวม (ระยะยาว 15ปี) และจุดเน้นระยะเร่งรัด</p> <p>5) ภาคผนวก</p> <p>จากการวิเคราะห์แผนฯทุกแผน ปรากฏว่า องค์ประกอบของแผน มีครบทุกส่วน ตามที่ กองแผนงาน สป .เสนอแนะไว้ แต่การจัดขั้นตอน การจัดทำแผนฯของแต่ละภูมิภาค มีไม่เหมือนกัน เกิดความสับสนและทำให้บางแผน ขาดความ สอดคล้องภายในเกิดขึ้น จุดเน้นการพัฒนาฯมิได้ เกิดจากปัญหาและความต้องการของภูมิภาค ที่ แท้จริง และแผนฯภูมิภาคที่มีขั้นตอนที่ไม่สัมพันธ์ ต่อเนื่องกัน ได้แก่ แผนฯภาคกลางตะวันออก แผนฯภาคกลางตะวันตก, แผนฯภาคตะวันออก เชียงเหนือตอนบนและแผนภาคใต้ชายแดน</p>	<p>2. การกำหนดหลักการและเหตุผล ของการจัด ทำแผนทุกแผนฯระบุว่าเป็นแผนที่จัดทำตาม ความต้องการของกระทรวง แต่มิได้ระบุว่าจัดทำตาม ความจำเป็นของท้องถิ่นและความเปลี่ยนแปลง -ในส่วนของหลักการของแผนฯที่เป็นความต้องการ ของแผนฯ ไม่ได้ระบุไว้ในแต่ละแผน</p> <p>3. การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหาและแนวโน้ม ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมืองสังคมมีปัญหาจาก - ข้อมูลมีน้อย,ไม่ทันสมัย</p> <p>- ไม่มีเกณฑ์กลางที่กำหนด ทำให้กำหนดปัญหา ไม่ชัดเจน</p> <p>- การกำหนดแนวโน้มในอนาคต ไม่มีการนำเทคนิค การคาดคะเนตามหลักวิชาการมาใช้</p> <p>- ไม่มีการสรุปสภาพปัญหาไว้เป็นข้อๆให้ชัดเจน การแสดงข้อมูล จะไม่เห็นปัญหาที่ชัดเจน ถ้าไม่ สรุปให้เห็นไว้</p> <p>- ไม่มีการสรุปแนวโน้มการคาดคะเนในอนาคตไว้ ทำให้มองไม่เห็นความชัดเจนในการพัฒนาระยะ ยาว</p> <p>4. การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหาและแนวโน้ม ของการศึกษาในอนาคต</p> <p>- ข้อมูลการศึกษาของในแต่ละจังหวัด มีเกณฑ์ที่ แตกต่างกัน</p>

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ผลการศึกษาวิเคราะห์	ปัญหา
	<ul style="list-style-type: none"> - ขาดเกณฑ์การศึกษาระดับประเทศไว้ เปรียบเทียบทำให้มองปัญหาได้ไม่ชัดเจน - การคาดคะเนแนวโน้มในอนาคต ไม่มีการใช้เทคนิคการคาดคะเนตามหลักวิชาการ - ขาดการสรุปปัญหาการศึกษาไว้เป็นข้อ ๆ - ขาดการสรุปแนวโน้มทางการศึกษา ไว้เป็นข้อ ๆ ให้ชัดเจน - ขาดการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ มีผลถึงการกำหนดจุดเน้นฯ ทำให้ขาดความชัดเจน <p>5. การกำหนดจุดเน้นการพัฒนาในระยะเร่งรัด และระยะยาวไม่สอดคล้องกัน รวมทั้งไม่สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน ปัญหาและแนวโน้มฯ ในอนาคต</p> <ul style="list-style-type: none"> - การนำจุดเน้นการพัฒนาแต่ละข้อ มาจัดทำแผนย่อย กำหนดเป็นวัตถุประสงค์ นโยบาย เป้าหมายมาตรการแก้ปัญหาที่พบ คือ มาตรการที่นำมาแก้ปัญหา ไม่สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการ <p>6. แผนฯบางฉบับ ไม่มีบทสรุปไว้ท้ายเล่ม ทำให้ไม่สามารถเห็นภาพรวมของแผนฯทั้งฉบับ และความสอดคล้องกับหลักการ วัตถุประสงค์ของการจัดทำแผนฯ ได้ชัดเจน</p>

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ผลการศึกษาวิเคราะห์	ปัญหา
	7. แผนบางฉบับ ไม่ปรากฏภาคผนวก ที่เป็นรายละเอียดของข้อมูลที่ใช้อ้างอิงทำให้ ข้อมูลในช่วงการนำเสนอและวิเคราะห์เต็มไปด้วย ข้อมูล การสรุป จึงมองได้ไม่ชัดเจน - มีแผนบางฉบับ ไม่มีรายชื่อคณะผู้จัดทำ แผนฯ ปรากฏอยู่เพื่อแสดงความรับผิดชอบ และอาจให้ ความเชื่อมั่นของแผนฯได้ด้วย

ด้านเนื้อหาที่เป็นจุดเน้นการพัฒนาของแต่ละแผนฯ

แผนฯทุกแผน จะมีการกำหนดจุดเน้นการพัฒนาหรือในบางแผนฯ จะเรียกส่วนนี้ว่า ยุทธศาสตร์การพัฒนา ซึ่งถือว่าเป็นสาระของแผนฯในแต่ละฉบับว่าต้องการพัฒนาอะไรบ้าง แม้ว่าพื้นที่ ในภูมิศาสตร์ สภาพการพัฒนาของในแต่ละพื้นที่ มีความแตกต่างกันก็ตามเมื่อนำมา วิเคราะห์รวมกันแล้ว พบว่า แผนพัฒนาการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรม ระยะยาว 15 ปี ในภาพรวมทั้งประเทศ ที่แต่ละภูมิภาคเห็นตรงกัน คือ ด้านพัฒนาสิ่งแวดล้อมและ ทรัพยากรธรรมชาติ ด้านการอนุรักษ์ศิลป วัฒนธรรมท้องถิ่น ด้านการพัฒนาฝีมือแรงงาน ด้านการศึกษาเพื่ออาชีพในท้องถิ่น ด้านการพัฒนาพลานามัย ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยว ด้านการพัฒนาเกษตรแผนใหม่และการพัฒนาอุตสาหกรรม และธุรกิจ มีจุดเน้นการพัฒนาของ แต่ละแผน รายละเอียดการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้ (รายละเอียด ดูได้ในตารางที่ 9.)

ตารางที่ 9 (ต่อ)

ภูมิภาค	ภาคเหนือ		ภาคกลาง		ภาคอีสาน			ภาคใต้		กทม. และ ปริมณฑล	รวม
	ตอนบน	ตอนล่าง	ตะวันออก	ตะวันตก	ตอนบน	ตอนกลาง	ตอนล่าง	ตอนบน	ชายแดน		
18. พัฒนาท้องถิ่นและสังคม							/				1
19. พัฒนาสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ	/										1
20. สร้างโรงเรียนคุณธรรม	/										1
21. สร้างโรงเรียนช่างสิบหมู่และ พัฒนาสถาปัตยกรรมไทย				/							1
22. การพัฒนาวินัยจราจร										/	1
23. การพัฒนาด้านศาสนา					/						1
24. ให้เอกชนมีส่วนร่วมในการจัด อิสลามศึกษา									/		1
25. พัฒนาการบริหารและสนับสนุน								/			1
	5	5	4	4	9	5	4	8	5	6	55

จากตารางที่ 9 พบว่าจุดเน้นการพัฒนา ซึ่งเป็นเนื้อหาสาระของแผนฯแต่ละฉบับ มีจุดเน้นที่เหมือนกันและแตกต่างกันไปตามสภาพพื้นที่และความเหมาะสมของพื้นที่ จุดเน้นที่เหมือนกันมากที่สุด ถึง 8 ภาค คือ ด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติและด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นรองลงมา ถึง 6 ภาค ส่วนจุดเน้นฯ ด้านการพัฒนาฝีมือแรงงาน การศึกษาเพื่อการอาชีพในท้องถิ่น การพัฒนาการเกษตรแผนใหม่ การพัฒนาอุตสาหกรรมและธุรกิจ การพัฒนาพละนาถนอมและการท่องเที่ยว เป็นอันดับรองลงมา

จากตารางที่ 10 พบว่าปัญหาจากการวิเคราะห์แผนฯ ทั้ง 10 แผน คือ ขาดการมีส่วนร่วมจากประชาชนในท้องถิ่น ข้อมูลที่ปรากฏในแผนไม่ชัดเจน ขาดความสอดคล้องภายในแผนฯ มีเอกสารแผนอยู่ 2 เล่มที่ไม่มีคำสั่งหรือรายชื่อคณะผู้จัดทำไว้ และแผนภาคเหนือตอนบนที่ให้หัวหน้าฝ่ายแผนฯเป็นประธาน อาจเกิดปัญหาการประสานงานได้

สรุปรายละเอียดการดำเนินงานวางแผนของทั้ง 10 ภูมิภาคและผลจากการสัมภาษณ์เพื่อรวบรวมข้อมูล โดยเฉพาะปัญหาเพิ่มเติมจากเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรม ส่วนภูมิภาค ระยะเวลา 15 ปี ในระดับกระทรวง จำนวน 4 คนและจากระดับภูมิภาคอีก จำนวน 8 คน (รายชื่อในภาคผนวก ข.) ปรากฏผลสรุปได้ ดังนี้

1. ปัญหาด้านโครงสร้างการดำเนินงานวางแผน ส่วนภูมิภาค ระยะ 15 ปี กระทรวงศึกษาธิการต้องการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาและการวางแผนไปสู่ส่วนภูมิภาค ในขณะที่อำนาจ การอนุมัติและการกำหนดงบประมาณยังอยู่ในส่วนกลาง โดยส่วนกลางทำหน้าที่กำหนดกรอบและหลักการ ที่สำคัญในการพัฒนาฯ ซึ่งขัดแย้งกับหลักการในการกระจายอำนาจไปยังภูมิภาค จังหวัดและอำเภอ ไม่สามารถดำเนินการให้สอดคล้องกับสภาพที่เป็นลักษณะเฉพาะในภูมิภาคได้อย่างแท้จริง

2. การมีส่วนร่วมของประชาชนที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดทำแผนภูมิกานั้น บางภาคไม่ได้เชิญเข้ามาร่วมด้วยเหตุผลจากระยะเวลาการจัดทำแผนค่อนข้างจำกัดและงบประมาณที่ได้รับมีน้อย ส่วนใหญ่ผู้ร่วมให้ข้อคิดเกี่ยวกับแผนภูมิกาคจะเป็นข้าราชการในวงการศึกษา ทำให้ขาดข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากบุคคลในท้องถิ่นโดยตรง

3. การเตรียมการจากบุคลากรที่เหมาะสมเป็นคณะทำงานแผนฯซึ่งแม้ว่าจะเป็นผู้มีความรู้ความสามารถด้านการวางแผนมาบ้างก็ตาม แต่ประสบการณ์ความชำนาญ ด้านการวางแผนที่แตกต่างกันและมีการเปลี่ยนแปลงตัวกันบ่อยมาก รวมถึงการฝึกอบรมด้านการวางแผนร่วมกันมีน้อย ทำให้มีความรู้ ความคิดเห็นที่แตกต่างกัน

4. ในการแต่งตั้งคณะทำงานแผนภูมิกานั้น พบว่า คณะทำงานฯ ที่กระทรวงแต่งตั้งมาแล้วทำงานไม่ได้สมบูรณ์ ทำให้สำนักงานศึกษาธิการเขต ต้องแต่งตั้งคณะทำงานเพิ่มเติมขึ้นเป็น

กรรมการเฉพาะกิจในหลายภูมิภาค โดยเลือกจากเจ้าหน้าที่แผนฯโดยตรงของแต่ละจังหวัดในภาคจึงทำให้การทำงานได้ครอบคลุมงานที่กำหนดได้ดียิ่งขึ้น

5.. การที่ต้องเร่งรัดจัดทำแผนฯ ให้สำเร็จตามระยะเวลาที่กระทรวงกำหนด การทำความเข้าใจ การเตรียมตัวเกี่ยวกับข้อมูลที่น่ามาใช้ในการวางแผนจากจังหวัดต่าง ๆ มีฐานข้อมูลและเกณฑ์ที่ต่างกันยังไม่เป็นมาตรฐานกลางและความสมบูรณ์ของข้อมูลแตกต่างกันรวมทั้งเป็นข้อมูลที่ขาดการวิเคราะห์อย่างละเอียดรอบคอบมาก่อน มีผลถึงความผิดพลาดในการวิเคราะห์ข้อมูลและการกำหนดจุดเน้นการพัฒนาฯได้

6. การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและปัญหาทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง แต่ขาดการวิเคราะห์ความน่าจะเป็นของการศึกษาฯในอนาคต ขาดการสรุปสภาพปัญหาเศรษฐกิจในปัจจุบันที่เกิดขึ้นและมีผลต่อการศึกษาได้ ขาดการสรุปแนวโน้มเศรษฐกิจ สังคม การเมืองในอนาคตซึ่งมีผลถึงทำให้การกำหนดจุดเน้นการพัฒนาฯไม่ชัดเจนเท่าที่ควร ส่งผลต่อเนื่องถึงการกำหนดมาตรการในการแก้ปัญหาหรือการพัฒนาที่ไม่ชัดเจนด้วย

7. การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและปัญหาทางการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรม ยังขาดการวิเคราะห์ว่า การดำเนินการจัดการศึกษาในปัจจุบัน เป็นเช่นไรเมื่อเทียบกับเกณฑ์ที่สามารถนำมากำหนดปัญหาทางการศึกษาในปัจจุบันที่ต้องแก้ไข, ยังขาดการวิเคราะห์ การคาดคะเนแนวโน้มทางการศึกษาฯในอนาคต ว่าจะเป็นอย่างไหน อะไรบ้างที่จะเป็นปัญหาในอนาคตและอะไรบ้างที่จะเป็นความต้องการทางการศึกษาในอนาคต ข้อมูลที่มีอยู่น้อยและไม่ชัดเจน

8. การกำหนดจุดเน้นการพัฒนา ซึ่งถือเป็นเนื้อหาของแผนฯ อาจไม่สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต ได้แก่ การพัฒนาในระยะเร่งรัดจะไม่สอดคล้องกับจุดเน้นการพัฒนาในระยะยาวหรือจุดเน้นฯในภาพรวม รวมทั้งการกำหนดจุดเน้นฯในระยะเร่งรัด อาจไม่สอดคล้องกับปัญหาที่แท้จริง ที่ต้องจัดการให้หมดไปได้ รวมถึงความต้องการในอนาคตที่ต้องสอดคล้องกับแนวโน้มในอนาคตที่วิเคราะห์ไว้ด้วย

9. กองแผนงาน สป. ได้กำหนดว่าแผนระยะยาว ส่วนภูมิภาค ควรครอบคลุม สาระสำคัญ คือ เรื่องหลักการและเหตุผล เรื่องสภาพปัจจุบันและแนวโน้มการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ประชากรและสิ่งแวดล้อม เรื่องสภาพปัจจุบันปัญหาและแนวโน้มการพัฒนาการศึกษาในอนาคต จุดเน้นการพัฒนา -ระยะเร่งรัด(พ.ศ.2538-2539) -ระยะแผนพัฒนาฯระยะที่ 8 (พ.ศ.2540 - 2544) -ระยะแผนพัฒนาฯระยะที่ 9 และ 10 (พ.ศ.2545-2554) และภาคผนวกตามลำดับ ต่อเนื่องสัมพันธ์กัน

แต่จากการศึกษาวิเคราะห์การจัดทำแผนระยะยาวของทั้ง 10 ภูมิภาค ได้พบว่า มีบางแผนไม่ได้จัดทำตามขั้นตอนที่ กองแผนงาน สป. กำหนดไว้ ทำให้การกำหนดจุดเน้นการพัฒนาฯ ไม่สัมพันธ์กับสภาพปัญหาและแนวโน้มที่นำเสนอข้อมูลไว้ ทำให้แผนฯไม่มีความสอดคล้องกัน

10. หลังจากจัดทำแผนฯสำเร็จแล้ว จะต้องผ่านการประชุมพิจารณาและให้ความเห็นชอบจากคณะกรรมการหลายระดับทั้งระดับภาคและระดับกระทรวง ทำให้การดำเนินงานมีความซับซ้อนยิ่งขึ้น

สรุปปัญหาและแนวทางแก้ไข

จากการศึกษาวิเคราะห์ในตอนต้น สรุปได้ปัญหาและแนวทางแก้ไข ดังนี้

ตารางที่ 11 แสดงปัญหาและแนวทางแก้ไขด้านโครงสร้างการดำเนินงานวางแผน

ปัญหา	แนวทางแก้ไข
1. กระทรวงศึกษาธิการต้องการกระจายอำนาจการวางแผนไปสู่ส่วนภูมิภาค แต่ยังคงอำนาจการตัดสินใจและการอนุมัติแผนฯภูมิภาค ไว้ที่ส่วนกลางซึ่งขัดแย้งกับหลักการกระจายอำนาจ	1. โครงสร้างการจัดทำแผนฯภูมิภาค ควรให้มีคณะอำนวยการจัดทำแผนภูมิภาค เพียงคณะเดียว ที่สามารถอนุมัติแผนฯได้เองและมีอำนาจแต่งตั้ง คณะอนุกรรมการฯ ได้ตามความจำเป็น โดย กำหนดบทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบของคณะกรรมการของแต่ละระดับไว้ให้ชัดเจน โดยระดับกระทรวง มีหน้าที่กำหนดให้มีการจัดทำแผนและสนับสนุนงบประมาณและช่วยเหลือด้านวิชาการแก่ภูมิภาค
2. ขาดการมีส่วนร่วมจากประชาชนหรือผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่น เพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาการศึกษาของตนให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการที่แท้จริงของแต่ละภูมิภาค	2. ควรมีการเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น เข้ามาร่วมให้ความคิดเห็นและพิจารณาแผนฯ เป็นระยะ ๆ กำหนดเวลาให้ชัดเจน

ตารางที่ 11 (ต่อ)

ปัญหา	แนวทางแก้ไข
<p>3. ภูมิภาคทำงานแผนภาคที่กระทรวงแต่งตั้งทำงานไม่ได้สมบูรณ์ ทำให้สำนักงานศึกษาธิการเขต ต้องแต่งตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจจัดทำแผนฯ เพิ่มเติมขึ้นอีก</p>	<p>3.การแต่งตั้งคณะทำงานแผนภาค ควรพิจารณาแต่งตั้งจากผู้มีความรู้ มีประสบการณ์ ด้านการวางแผนมาโดยเฉพาะและผ่านการฝึกอบรมด้านการวางแผนมาแล้วเป็นอย่างดี</p>
<p>4. การแต่งตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจฯใหม่แม้ว่าจะคัดเลือกมาจากผู้ที่มีประสบการณ์ในการจัดทำแผนโดยตรงก็ตาม แต่จากการสัมภาษณ์ในการสัมภาษณ์เพิ่มเติม พบว่าแต่ละคนมีประสบการณ์ที่แตกต่างกัน มีแนวคิดที่ หลากหลาย เข้าใจเป้าหมายของแผนภูมิภาคไม่ตรงกัน เพราะคณะทำงานแผนฯ รู้สึกว่าแผนภูมิภาคที่จัดทำนี้ เป็นแผนฯที่แปลกใหม่ ไม่เคยทำมาก่อน ทำให้ไม่มั่นใจในแผนฯ ที่ทำไปนี้จะถูกต้องหรือไม่และหลังจากทำเสร็จไปแล้ว ก็ไม่มีการย้อนกลับมาให้ทราบเลย</p>	<p>4. ควรมีการชี้แจงวิธีการจัดทำแผนภูมิภาค ให้คณะทำงานจัดทำแผนฯ ทราบก่อนการจัดทำแผนภูมิภาคจริง และจัดให้มีการประชุมเป็นระยะ ๆ ในขณะดำเนินการจัดทำแผน รวมทั้งสรุปผลการจัดทำแผนร่วมกัน เพื่อทราบปัญหาและอุปสรรค และแนวทางการพัฒนาฯ ได้อย่างถูกต้อง</p>
<p>5. การจัดทำแผน เป็นช่วงระยะเวลาที่ต้องเร่งรีบ เพื่อให้ทันเวลาที่กำหนด ปัญหาการจัดเตรียมข้อมูลที่ไม่ครบถ้วน, ข้อมูลมีเกณฑ์ที่แตกต่างกัน, ข้อมูลที่ได้ก็ขาดการวิเคราะห์อย่างรอบคอบ</p>	<p>5. ระยะเวลาในการจัดทำแผนฯ ควรกำหนดข้อมูล ดัชนี ตัวชี้วัดให้ชัดเจนว่ามีอะไรบ้างที่ต้องเตรียมตัวไว้อย่างต่อเนื่องรวมทั้งกำหนดระยะเวลาให้มาก พอที่จะสามารถรวบรวมข้อมูล ดัชนี ตัวชี้วัดให้ชัดเจนว่ามีอะไรบ้าง ที่ต้องเตรียมไว้อย่างต่อเนื่องและจัดทำแผนฯ ได้ทันกำหนดเวลา และสามารถจัดทำแผนฯ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ</p>
<p>6. คณะกรรมการฯที่จัดตั้งขึ้นบางคนมีชื่อเหมือนกันทำหน้าที่ต่างกัน เช่น คณะกรรมการอำนวยความสะดวกจัดทำแผนภาค (ระดับกระทรวงและ</p>	<p>6. การจัดตั้งคณะกรรมการในแต่ละคณะ ควรศึกษาโครงสร้างของงานและวางแผนก่อนว่า จะให้มีการกิจ หน้าที่ ใดๆจะต้องกำหนด ไว้</p>

ปัญหา	แนวทางแก้ไข
ระดับภาคมีชื่อเดียวกัน) บางคนมีชื่อต่างกัน แต่ทำหน้าที่เหมือนกัน เช่น คณะทำงาน เฉพาะกิจจัดทำแผนฯ, คณะบูรณาการเรียบเรียงแผนฯ, คณะทำงานปรับปรุงแผนฯ เป็นต้น ทำให้มีความเข้าใจที่สับสนถึงการทำหน้าที่ของ คณะกรรมการฯ ดังกล่าว	ให้ชัดเจนและต้องใช้บุคลากรประเภทใด มาทำงาน

ตารางที่ 12 แสดงปัญหาและแนวทางแก้ไขด้านกระบวนการวางแผนระยะยาว

ปัญหา	แนวทางแก้ไข
<p>ปัญหาในแต่ละขั้นตอนของการวางแผน มีดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การดำเนินการในขั้นตอนนี้เป็นการปรึกษาหารือ เพื่อรับทราบแนวคิดและการดำเนินการ แต่ไม่ได้นำเบื้องหลังของความคิดและผลการประชุมมาแจ้งให้คณะกรรมการระดับภาคทราบ ทำให้แนวคิดวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการจัดแผนไม่ตรงกัน 2. คณะกรรมการอำนวยการจัดทำแผนระดับภาคส่วนใหญ่เป็นข้าราชการ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ การศึกษา ไม่ปรากฏรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือองค์กรเอกชน เข้าร่วมพิจารณาหรือให้ความเห็นเกี่ยวกับแนวทางของแผนฯ ซึ่งขัดกับหลักการของแผนฯ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. การดำเนินการจัดทำแผนฯ ภูมิภาค ควรมีการประชุมปรึกษาหารือ แจ้างแนวทาง จุดประสงค์ หรือเป้าหมายที่ต้องการที่ชัดเจน รวมถึงหลักทฤษฎีของแผนภูมิภาคฯ ให้คณะกรรมการและคณะทำงานแผนภูมิภาคทราบ ก่อนการจัดทำแผน โดยกำหนดเป็น หลักการของแผน(Policy Guidelines) ไว้ให้ชัดเจน 2. การแต่งตั้งคณะกรรมการฯ แต่ละคณะควรยึดหลักการของแผน ภารกิจ หน้าที่ของคณะกรรมการของแต่ละคณะให้ครอบคลุมทุกองค์กร ในภูมิภาค และบุคคลที่คัดเลือกเข้ามาเป็นกรรมการควรเป็นตัวแทนขององค์กรต่าง ๆ ที่ครอบคลุมทุกสาขาอาชีพ สามารถให้ความรู้ และแนวทางการแก้ไขและการพัฒนาฯ ภูมิภาค ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตารางที่ 12 (ต่อ)

ปัญหา	แนวทางแก้ไข
<p>- คณะทำงานแผนที่คัดเลือกเข้ามาทำงาน ไม่มี ความชำนาญในการจัดทำแผนอย่างแท้จริง และ ไม่สามารถเป็นตัวแทนของหน่วยงานการศึกษาใน ระดับภูมิภาคได้อย่างแท้จริง</p> <p>3. บุคลากรที่เข้าร่วมประชุมสัมมนา ประกอบ ด้วย ศึกษานิเทศก์ คณะทำงานแผนภาค และเจ้าหน้าที่จากส่วนกลาง จากรายชื่อจะ เห็น ว่ามีแต่ข้าราชการ ขาดการมีส่วนร่วมจาก องค์กร ท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือผู้ทรงคุณวุฒิ</p> <p>4. นอกจากการกำหนดกรอบการจัดทำแผนที่ให้ ส่วนภูมิภาคจัดทำแล้ว เนื่องจากมีข้อจำกัดด้าน ระยะเวลา ส่วนกลางจึงกำหนดรายละเอียดเป็น เอกสารส่งไปให้ด้วย ทำให้ภูมิภาค ไม่กล้าจะ ออกจากกรอบที่กำหนดไว้ เพราะกลัวจะผิด</p> <p>- คณะทำงานแผนไม่ทราบอย่างชัดเจนว่าแผนที่ ส่วนภูมิภาคจะเป็นลักษณะใด องค์กรประกอบของ แผนที่ ควรจะมีอะไรบ้าง มีความเหมือนหรือ แตกต่างจากแผนที่ ระยะ 5 ปีที่เคยทำอย่างไร</p> <p>5. การยกร่างแผนที่เพื่อพิจารณาร่วมกับผู้ทรง- คุณวุฒิ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นข้าราชการ ขาดการ มีส่วนร่วมจากประชาชนหรือภูมิปัญญาท้องถิ่น อย่างหลากหลาย</p> <p>6. แผนที่ของภูมิภาค แต่อำนาจการอนุมัติแผนที่</p>	<p>- บุคคลที่คัดเลือกเข้ามาเป็นคณะทำงานแผน ภูมิภาค ควรเป็นผู้มีความรู้เรื่องแผนภูมิภาค (Regional Plan) และมีประสบการณ์ด้านแผนที่มา เป็นอย่างดี สามารถเป็นตัวแทนของหน่วยงาน สถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาคได้ทุกหน่วย</p> <p>3. ควรจัดกลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือกลุ่มองค์กร พัฒนาท้องถิ่น ให้ครอบคลุมทั่วประเทศและเชิญ เข้าร่วมประชุมเพื่อเสนอแนวคิดและข้อมูล ใน การพัฒนาท้องถิ่นได้กว้างขวางขึ้น</p> <p>4. การกำหนดรูปแบบแผนภูมิภาค ที่ส่วนกลาง กำหนดให้แผนที่ มีเอกภาพ ควรกำหนดเพียง รูปแบบกว้าง ๆ ส่วนรายละเอียดให้ภูมิภาค กำหนดเองตามความต้องการ</p> <p>- ควรจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับแผนภูมิภาค ก่อนที่จะมีการจัดทำแผนที่จริง</p> <p>5. ภูมิภาคควรมีข้อมูลของผู้ทรงคุณวุฒิ ที่เป็น ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือองค์กรพัฒนาท้องถิ่นไว้ และ เชิญมาร่วมให้ความคิดในการพัฒนา ท้องถิ่น ตามที่ต้องการ</p> <p>6. การพิจารณาอนุมัติแผนที่ท้องถิ่น ควรให้</p>

ตารางที่ 12 (ต่อ)

ปัญหา	แนวทางแก้ไข
<p>อยู่ที่ส่วนกลาง ชัดกับหลักการกระจายอำนาจ การจัดทำแผนและการกระจายอำนาจการบริหาร</p> <p>7. ศสว.ศธ.ควรทราบบทบาทของแผนแต่ละฉบับ เพื่อสนับสนุนด้านงบประมาณได้ถูกต้องและไม่ควรมีบทบาทในขั้นตอนของการจัดทำแผน เพราะระดับกระทรวง ควรมีบทบาทสนับสนุน ด้านวิชาการ และงบประมาณเท่านั้น</p> <p>8. การนำแผนฯเสนอกรม.อนุมัตินั้น ในขั้นตอนนี้ ไม่จำเป็นต้องมีในกระบวนการวางแผนฯ ภูมิภาค เพราะการอนุมัติแผนฯ น่าจะอยู่ใน ระดับภาค</p> <p>9. การที่กรม.อนุมัติแผนฯ ที่กระทรวงสรุปเสนอ นั้น ในขั้นตอนนี้ไม่จำเป็นต้องมีในการจัดแผนฯ ภูมิภาค</p> <p>ขั้นตอนการนำแผนฯไปดำเนินการและ ขั้นตอนการประเมินผล ตามกระบวนการ วางแผนนั้น กระทรวงไม่มีขั้นตอนเสนอแนะ การดำเนินการ</p>	<p>ท้องถิ่นอนุมัติ เพราะตอบสนองความต้องการ ของท้องถิ่นเอง</p> <p>7.บทบาทของกระทรวงในการจัดทำแผนภูมิภาค ควรมีเพียงกำหนดนโยบายหลักของกระทรวง เท่านั้น จึงไม่ควรมีอำนาจอนุมัติแผนภูมิภาค การจัดทำแผนฯ ควรให้เป็นหน้าที่ของส่วน ภูมิภาคเป็นผู้ดำเนินการ ควรมีบทบาทควบคุม นโยบายและสนับสนุนด้านวิชาการ และงบประมาณ</p> <p>8. กระทรวงควรสรุปทุกแผนฯ เป็นภาพรวมของ การพัฒนาฯ ในภาพรวมทั้งประเทศ เพื่อพัฒนา นโยบายสนับสนุนตามความต้องการของภูมิภาค เพื่อเสนอ กรม. รับทราบและอนุมัติการดำเนินการ จัดอุดหนุนงบประมาณตามแผนฯ ที่เสนอฯ</p> <p>9. ไม่ควรกำหนดให้มีในขั้นตอนของแผนภูมิภาค</p> <p>10. ควรมีการกำหนดระยะเวลาการนำแผนฯ ไปดำเนินการ</p> <p>11. ควรมีการประเมินผลในแต่ละปีงบประมาณ และเมื่อสิ้นสุดแผนฯ 5 ปีในแต่ละแผนฯ</p>

ตารางที่ 13 แสดงปัญหาและแนวทางแก้ไขด้านองค์ประกอบของแผนระยะยาว

ปัญหา	แนวทางแก้ไข
<p>องค์ประกอบของแผนฯ มี 6 ขั้นตอนและในแต่ละขั้นตอนพบปัญหา ดังนี้</p> <p>1. กองแผนงาน สป. กำหนดองค์ประกอบของแผนฯ ภูมิภาคไว้ 5 ขั้นตอนต่อเนื่อง สัมพันธ์กัน แต่มีบางแผนไม่ได้จัดทำตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ ทำให้การกำหนดจุดเน้น ไม่สัมพันธ์กับสภาพปัญหาและแนวโน้มที่กำหนดไว้ ทำให้แผนฯขาดความสอดคล้องกัน</p> <p>2. การกำหนดหลักการและเหตุผล ของการจัดทำแผนทุกแผนฯระบุว่าเป็นแผนฯที่จัดทำตามความต้องการของกระทรวง แต่มีได้ระบุจัดทำตามความจำเป็นของท้องถิ่นและความเปลี่ยนแปลง</p> <p>-ในส่วนของหลักการของแผนฯที่เป็นความต้องการของแผนฯ ไม่ได้ระบุไว้ในแต่ละแผน</p> <p>3.การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหาและแนวโน้ม</p>	<p>1.. การกำหนดองค์ประกอบของแผนฯ ภูมิภาค ควรกำหนดขั้นตอนที่ต่อเนื่อง สัมพันธ์กัน ทุกขั้นตอน</p> <p>2. การกำหนดหลักการและเหตุผลของแผนฯ ควรจัดทำเพื่อพัฒนาท้องถิ่นเป็นหลัก โดยระบุให้ชัดว่าท้องถิ่นต้องการอะไร โดยทั่วไป จะระบุหลักการจัดการศึกษาไว้ที่ส่วนค่านำ หรือ ส่วนที่เป็นหลักการและเหตุผล เช่น การตอบสนองปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น, ความเป็นเอกภาพทางด้านนโยบายและแผน และมาตรฐานการศึกษา, ความมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น, การตัดสินใจโดยองค์คณะบุคคล, ความเสมอภาค, ความเป็นธรรม, ความยืดหยุ่น, การใช้ทรัพยากร เป็นต้น</p> <p>3. จัดหาและนำเสนอข้อมูลสภาพทั่วไป อย่าง</p>

ตารางที่ 13 (ต่อ)

ปัญหา	แนวทางแก้ไข
<p>ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมืองสังคมมีปัญหาจาก</p> <ul style="list-style-type: none"> - ข้อมูลมีน้อย, ไม่ทันสมัย - ไม่มีเกณฑ์กลางที่กำหนด ทำให้กำหนดปัญหาไม่ชัดเจน - การกำหนดแนวโน้มในอนาคต ไม่มีการใช้เทคนิคการคาดคะเนตามหลักวิชาการ - ไม่มีการสรุปสภาพปัญหาไว้เป็นข้อๆให้ชัดเจน การแสดงข้อมูล จะไม่เห็นปัญหาที่ชัดเจนถ้าไม่สรุปให้เห็นไว้ - ไม่มีการสรุปแนวโน้มการคาดคะเนในอนาคตไว้ ทำให้มองไม่เห็นความชัดเจนในการพัฒนาระยะยาว <p>4. การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหาและแนวโน้มของการศึกษา ในอนาคต</p> <ul style="list-style-type: none"> - ข้อมูลการศึกษาของในแต่ละจังหวัด มีเกณฑ์ต่างกัน - ขาดเกณฑ์การศึกษาระดับประเทศไว้เปรียบเทียบกัน ทำให้มองปัญหาไม่ชัดเจน 	<p>เพียงพอทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ เป็นข้อมูลที่กลั่นกรองมาแล้ว</p> <ul style="list-style-type: none"> - กำหนดเกณฑ์กลางของการพัฒนาฯ ทั้งประเทศเพื่อกำหนดปัญหาและความต้องการได้ชัดเจนขึ้น - นำเทคนิคการคาดคะเนประชากร เทคนิคการคาดคะเนจำนวนนักเรียน เทคนิคกำหนดแผนฯ ที่ตั้งโรงเรียนฯลฯ มาใช้ เป็นต้น - เมื่อวิเคราะห์สภาพปัจจุบันฯแล้ว ควรสรุปไว้ให้ชัดเจนว่ามีปัญหาอะไรบ้างเป็นข้อ ๆ เพื่อหามาตรการแก้ไขได้ชัดเจนขึ้น - สรุปแนวโน้มการพัฒนาฯในอนาคตว่าจะเป็นอย่างไรเป็นข้อ ๆ จะได้กำหนดมาตรการในการพัฒนาฯ อนาคตทางการศึกษาได้ชัดเจน <p>4. นำเสนอข้อมูลสภาพการจัดการศึกษาฯ ของทุกจังหวัดในภูมิภาค รวมทั้งแนวโน้มความเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา</p> <ul style="list-style-type: none"> - เสนอข้อมูลทางการศึกษาฯ ที่มีเกณฑ์เดียวกันของทุกจังหวัดในภูมิภาค - กำหนดเกณฑ์การจัดการศึกษาในระดับภาค, ระดับประเทศไว้ให้ชัดเจน เพื่อกำหนดปัญหาและความต้องการ ที่ชัดเจน

ตารางที่ 13 (ต่อ)

ปัญหา	แนวทางแก้ไข
<p>- การคาดคะเนแนวโน้มในอนาคต ไม่มีการใช้เทคนิคการคาดคะเนตามหลักวิชาการ</p> <p>- ขาดการสรุปปัญหาการศึกษาไว้เป็นข้อ ๆ</p> <p>- ขาดการสรุปแนวโน้มทางการศึกษา ไว้เป็นข้อ ๆ ให้ชัดเจน</p> <p>- ขาดการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ มีผลถึง การกำหนดจุดเน้นๆ ทำให้ขาดความชัดเจน</p> <p>5. การกำหนดจุดเน้นการพัฒนาในระยะเร่งรัดและระยะยาว ไม่สอดคล้องกัน รวมทั้งไม่สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน ปัญหาและแนวโน้มฯ ในอนาคต</p> <p>- การนำจุดเน้นการพัฒนาแต่ละข้อ มาจัดทำแผนย่อย กำหนดเป็นวัตถุประสงค์ นโยบาย เป้าหมาย มาตรการแต่ปัญหาที่พบคือมาตรการ ที่นำมาแก้ปัญหา ไม่สอดคล้องกับปัญหาและ ความต้องการ</p>	<p>- นำเทคนิคการคาดคะเนในอนาคตมาใช้ให้เหมาะสม</p> <p>- หลังจากวิเคราะห์สภาพการจัดการศึกษาแล้ว ควรสรุปปัญหาทางการศึกษาไว้ให้ชัดเจน</p> <p>- สรุปแนวโน้มและความต้องการทางการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมไว้เป็นข้อ ๆ ให้ชัดเจน</p> <p>- วิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการกำหนดแนวทางการแก้ปัญหาและความต้องการฯ ไว้ด้วย</p> <p>5. เมื่อทราบปัญหาและความต้องการฯ แล้ว สังเคราะห์ออกมาเป็นจุดเน้นการพัฒนาฯ ควร มีกี่ด้าน อะไรบ้าง ให้ครอบคลุมปัญหาและความต้องการฯ ที่ได้วิเคราะห์ไว้เป็นข้อ ๆ</p> <p>- นำจุดเน้นของแต่ละด้าน มาจัดทำเป็นแผนย่อย กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย นโยบาย มาตรการ</p> <p>- ในส่วนที่เป็นมาตรการจะต้องกำหนดให้สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการฯ ในอนาคตที่กำหนดไว้ในส่วนการวิเคราะห์ฯ ที่ผ่านมา</p> <p>- เมื่อนำมากำหนดเป็นเป้าหมายระยะสั้นหรือระยะยาว พิจารณาว่าส่วนที่เป็นมาตรการแก้ปัญหา ต้องเป็นเป้าหมายในระยะสั้นที่ต้องทำก่อนด้านอื่น ๆ กำหนดโครงการสนองให้ชัดเจน</p>

ตารางที่ 13 (ต่อ)

ปัญหา	แนวทางแก้ไข
<p>6. แผนฯบางฉบับ ไม่มีบทสรุปไว้ท้ายเล่ม ทำให้ไม่สามารถเห็นภาพรวมของแผนฯทั้งฉบับ และความสอดคล้องกับหลักการ วัตถุประสงค์ ของการจัดทำแผนฯ ได้ชัดเจน</p> <p>7. แผนฯบางฉบับ ไม่มีภาคผนวก ที่เป็นรายละเอียดของข้อมูลที่ใช้อ้างอิง ทำให้ ข้อมูลในช่วงการนำเสนอและวิเคราะห์ เติมไปด้วยข้อมูล การสรุปจึงมองเห็นภาพไม่ชัดเจน</p> <p>- มีแผนบางฉบับไม่มีรายชื่อคณะผู้จัดทำแผนฯ ปรากฏ เพื่อแสดงความรับผิดชอบและอาจให้ ความเชื่อมั่นของแผนได้ด้วย</p>	<p>- ส่วนที่เป็นมาตรการสนองความต้องการในอนาคต ก็สามารถกำหนดไว้ทั้งระยะสั้นและระยะยาว เป็นต้น</p> <p>6. ควรมีบทสรุปไว้ท้ายเล่มด้วย เพื่อสะดวกต่อการทราบบจุดประสงค์ของแผนฯ วิธีการจัดทำแผนฯและผลที่ได้จากการวางแผนฯในภาพสรุปของแผนฯ ทั้งฉบับได้ชัดเจน</p> <p>7. ควรมีภาคผนวกไว้ท้ายเล่มด้วย เพื่อให้สำหรับนำข้อมูลที่เป็นรายละเอียดต่าง ๆ มาไว้ อ้างอิงและไม่จำเป็นต้องใส่ไว้ในแต่ละส่วน</p> <p>- มีรายชื่อผู้รับผิดชอบหรือรายชื่อคณะผู้จัดทำแผนฯ อาจเป็นสำเนาคำสั่งการแต่งตั้งฯ เป็นต้น เพราะรายชื่อของผู้จัดทำแผนฯ เป็นการบ่งบอกถึง ความรับผิดชอบและแสดงความเชื่อถือได้ของแผนฯด้วย</p>

สรุปแนวทางแก้ไขและดำเนินการ

จากการศึกษาวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ไข ดังกล่าวในตอนต้น สรุปเป็นประเด็นของการแก้ไขและดำเนินการในแต่ละด้าน ได้ดังนี้

1. ด้านโครงสร้างการดำเนินงานการวางแผนระยะยาว

การจัดทำแผนพัฒนาฯ ระยะยาว ส่วนภูมิภาค ควรให้มีคณะกรรมการที่รับผิดชอบการจัดทำแผนภูมิภาคเพียงคณะเดียว คือ คณะกรรมการอำนวยการจัดทำแผนภูมิภาคโดยให้มีหน้าที่กำหนดแนวทางการจัดทำแผนภาคและอนุมัติแผนฯ รวมทั้งให้มีอำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการฯ หรือคณะทำงานได้ตามความจำเป็น เป็นการสนองหลักการกระจายอำนาจการจัดทำแผนฯ และการบริหารไปสู่ส่วนภูมิภาค ที่สามารถจัดทำแผนฯ ให้เหมาะสมกับสภาพปัญหาและความต้องการของภูมิภาค ตอบสนองปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น โดยผู้อำนวยการสำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของเขตการศึกษา แต่ละเขตเป็นประธานฯ และคณะกรรมการฯ ดังกล่าว ประกอบด้วย ผู้แทนกรมต่างๆ สังกัดกระทรวงศึกษาธิการที่ตั้งอยู่ในภูมิภาค ผู้มีความรู้และประสบการณ์ด้านการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม รวมทั้งผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้แทนองค์กรพัฒนาท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ฯลฯ

ส่วนคณะกรรมการฯ ระดับกระทรวงซึ่งมีอยู่แล้ว คือ คณะกรรมการการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม กระทรวงศึกษาธิการ(ศสว.ศธ.)นั้น ให้กำหนดนโยบายกระจายอำนาจการวางแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรมให้ภูมิภาคจัดทำแผนพัฒนาระยะยาวของตนเองเพื่อใช้เป็น กรอบทิศทางการจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับสภาพและดำเนินงานตามความต้องการของแต่ละภูมิภาคและ ศสว.ศธ.ทำหน้าที่ให้การสนับสนุนส่งเสริมด้านวิชาการและสนับสนุนด้านงบประมาณ

2. ด้านกระบวนการวางแผนระยะยาว

กระบวนการวางแผนระยะยาวตามระบบนี้ ควรมีขั้นตอน 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นเตรียมการวางแผน 2) ขั้นจัดทำแผน 3) ขั้นนำแผนไปปฏิบัติและ 4) ขั้นประเมินผล ดังนี้

1) ชั้นเตรียมการวางแผน

ชั้นการเตรียมการวางแผน เป็นการดำเนินการเตรียมการเพื่อให้การจัดทำแผนฯ เป็นไปด้วยความเรียบร้อยโดย

(1) การจัดตั้งหรือกำหนดผู้รับผิดชอบการจัดทำแผนฯ รวมทั้งกำหนดอำนาจหน้าที่ให้ด้วย
 (2) จัดการประชุม สัมมนา ชี้แจงให้ความรู้เกี่ยวกับหลักการและการจัดทำ แผนระยะยาว (Long-Range Planning) และแผนภูมิภาค (Regional Plan) เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจที่เป็นทิศทางเดียวกัน

(3) กำหนดหลักการและแนวทางการจัดทำแผนฯ ให้คณะอนุกรรมการจัดทำแผนฯ ภูมิภาคนำไปเป็นกรอบสำหรับดำเนินการจัดทำแผนฯ

(4) จัดเตรียมสถานที่ วัสดุและอุปกรณ์ เครื่องอำนวยความสะดวกในการจัดทำ แผนฯ, เตรียมแบบฟอร์มที่ต้องใช้ในการจัดทำแผนระยะยาว ส่วนภูมิภาค, เตรียมเกณฑ์มาตรฐานต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการวางแผนระยะยาว ส่วนภูมิภาคไว้ให้พร้อม

(5) รวบรวมข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวกับด้านการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรม และแนวโน้มในอนาคต

(6) รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหาและแนวโน้มทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคมในอนาคต และสรุปสภาพปัญหาทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคมในปัจจุบัน รวมทั้งสรุปแนวโน้มทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคมในอนาคตไว้อย่างเป็นระบบ

2) ชั้นจัดทำแผนฯ

ดำเนินการจัดทำแผนฯ เพื่อให้ได้แผนฯ ที่มีประสิทธิภาพ ดังนี้

(1) จัดทำร่างแผนฯ

(2) กำหนดจุดเน้นการพัฒนาการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรมในอนาคต

(3) กำหนดนโยบาย

(4) กำหนดเป้าหมายการพัฒนาฯ ระยะยาว คือ แผนฯช่วงระยะ 5 ปี, 15 ปี

และการพัฒนาฯ ระยะสั้น คือ แผนฯช่วง 5 ปีแรก แยกเป็นรายปี

- (5) กำหนดมาตรการหรือแนวทางการพัฒนาฯ
- (6) กำหนดแผนงาน/โครงการ กิจกรรม และงบประมาณ
- (7) จัดทำสรุปร่างแผนฯ ว่าการจัดทำแผนครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์อย่างไร มีนโยบายที่ข้อ
เป้าหมายเท่าใด มาตรการที่ใช้กี่ข้อ แผนงาน/โครงการที่สนองมีกี่แผนงาน/โครงการ)
- (8) คณะอนุกรรมการจัดทำแผนฯภูมิภาค เสนอร่างแผนฯต่อที่ประชุมคณะกรรมการ
จัดทำแผนฯภาค เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบและอนุมัติ หรือดำเนินการแก้ไขปรับปรุง
- (9) นำเสนอแผนฯ ฉบับที่ปรับปรุงแล้ว เสนอให้คณะกรรมการจัดทำแผนฯภูมิภาค
พิจารณาให้ความเห็นชอบและอนุมัติ
- (10) จัดส่งแผนฯฉบับสมบูรณ์ให้กระทรวง

3) ชี้นำแผนฯไปปฏิบัติ

การนำแผนไปดำเนินการ ตามที่ได้กำหนดไว้ในแผนฯ ดำเนินการดังนี้

- (1) จัดประชุมหัวหน้าส่วนราชการที่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาค ทำความเข้าใจแผนฯ 15 ปี
ของแต่ละภูมิภาคในเรื่องวัตถุประสงค์ (สิ่งที่ต้องการเมื่อสิ้นสุดระยะของแผนฯ คือ 15 ปีข้างหน้า)
นโยบาย (ทิศทางของแผนฯ ที่ต้องการไปให้ได้ตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้) เป้าหมาย มาตรการ
โครงการสำคัญ ๆ และวงเงินค่าใช้จ่ายและเงื่อนไขสำคัญของแผนระยะยาว ซึ่งได้แบ่งเป็นช่วงต่าง ๆ
- (2) จัดประชุมหัวหน้าส่วนราชการในภูมิภาค นำมาตรการ แผนงานและโครงการ
จัดทำแผนฯย่อย ช่วง 5 ปีแรก
- (3) นำแผนฯรายปีมาจัดทำแผนพัฒนาฯประจำปี เสนอของบประมาณ และจัดทำแผน
ปฏิบัติการประจำปี

4) ชั้นประเมินผล

- (1) กำหนดบุคลากรและวิธีการ กำกับ ติดตาม ประเมินผล เพื่อให้ได้ข้อมูล เกี่ยวกับการ
การดำเนินงานผลงานความก้าวหน้าของการดำเนินงาน รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นเพื่อ
เป็นข้อมูลสำหรับการตัดสินใจ ปรับปรุงแก้ไข

- (2) การประเมินรายปีงบประมาณและการประเมินระยะครึ่งแผนพัฒนาฯ
- (3) การประเมินเมื่อสิ้นสุดแผนฯ ระยะ 5 ปี ของแต่ละแผน
- (4) การประเมินเมื่อสิ้นสุดแผนฯ 15 ปี

3. ด้านองค์ประกอบของแผนระยะยาว

แผนพัฒนาการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรม ระยะยาว ส่วนภูมิภาค ควรมีเนื้อหาสาระของแผนฯ ซึ่งครอบคลุมเรื่องสำคัญ ๆ คือ

- 1) วัตถุประสงค์ นโยบาย เป้าหมายและมาตรการของแผนฯ ในระยะยาว 15 ปี ซึ่งเป็นภาพรวมโดยสาระสรุปของแผนพัฒนาฯ ระยะ 15 ปีของแผน
- 2) วัตถุประสงค์ นโยบาย เป้าหมายและมาตรการของแผนฯ ในช่วงระยะ 5 ปีแรก
- 3) วัตถุประสงค์ นโยบาย เป้าหมายและมาตรการ เป็นรายแผนงาน
- 4) มาตรการ เป้าหมายที่กำหนดและแผนงาน / โครงการ สนองมาตรการที่กำหนด
- 5) ตารางแสดงรายชื่อโครงการและวงเงินงบประมาณค่าใช้จ่าย จำแนกตามรายแผนงาน และยอดรวมงบประมาณทั้งหมด สรุปหน้าบแสดงยอดรวมและจำแนกตามรายปีงบประมาณ และตามหมวดงบประมาณ (ทั้ง 15 ปีและแต่ละช่วง 5 ปี)
- 6) ประมวลโครงการ รายแผนงาน รายปี (สำหรับช่วง 5 ปีแรก)

ส่วนที่ 2 การออกแบบระบบการวางแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนาและการ วัฒนธรรม ส่วนภูมิภาค ระยะยาว 15 ปี (รูปแบบที่เสนอในขั้นต้น)

รูปแบบระบบการวางแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรม ส่วนภูมิภาค
ระยะยาวที่ออกแบบใหม่นี้ ประกอบด้วย ส่วนสำคัญ 4 เรื่อง คือ

1. หลักการของการจัดทำแผนฯ
2. โครงสร้างการดำเนินงานวางแผน
3. กระบวนการวางแผน
4. องค์ประกอบของแผน

มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. หลักการ

ในการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรม ส่วนภูมิภาค ระยะ 15 ปี
ประกอบด้วย หลักการสำคัญ ๆ ดังต่อไปนี้

- 1) หลักการกระจายอำนาจ
- 2) หลักการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่น
- 3) หลักการตอบสนองปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น
- 4) หลักการตัดสินใจโดยองค์คณะบุคคล
- 5) หลักความเสมอภาคและความเป็นธรรมในการศึกษา
- 6) หลักความเป็นเอกภาพด้านนโยบายและแผนและด้านมาตรฐานทางการศึกษา
- 7) หลักการใช้ทรัพยากรร่วมกัน
- 8) หลักความยืดหยุ่นของแผน
- 9) หลักการสอดคล้องและต่อเนื่องกันของแผนฯ

2. โครงสร้างระบบงานวางแผนระยะยาว ส่วนภูมิภาค

ให้มีองค์กรจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรม ส่วนภูมิภาค ระยะยาว 15 ปี จัดทำแผนระยะยาวให้เสร็จสิ้นที่ระดับภาคเพียงระดับเดียว คือ คณะกรรมการอำนวยการจัดทำ แผนฯภูมิภาค

คณะกรรมการอำนวยการจัดทำแผนฯภูมิภาคนี้ มีหน้าที่รับผิดชอบจัดทำแผนฯ ในระดับภูมิภาคของตนเอง กำหนดนโยบายและแนวทางของแผนฯ ให้ความเห็นชอบและอนุมัติแผนฯและมีอำนาจแต่งตั้ง คณะอนุกรรมการจัดทำแผนฯ ภูมิภาคได้ตามความเหมาะสม

กระทรวงศึกษาธิการควรมีนโยบายกระจายอำนาจการจัดทำแผนระยะยาวให้ภูมิภาค เป็นผู้จัดทำและดำเนินการเพื่อแก้ปัญหาและสนองความต้องการให้ตรงหรือสอดคล้องกับสภาพของแต่ละภูมิภาคเอง โดยที่กระทรวงมีบทบาทให้การสนับสนุนส่งเสริมทางวิชาการและสนับสนุนงบประมาณ

3. กระบวนการวางแผนระยะยาว

กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรม ระยะยาว 15 ปี ประกอบด้วย

1. ขั้นเตรียมการก่อนการวางแผน
2. ขั้นจัดทำแผน
3. ชี้นำแผนฯไปปฏิบัติ
4. ขั้นประเมินผล

ขั้น 1. ขั้นการเตรียมการก่อนการวางแผน

เป็นการเตรียมการเพื่อให้การจัดทำแผนฯเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ในขั้นนี้จะมีการดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ ที่จำเป็น ดังนี้

1. จัดทำประมวลหลักการ ทิศทาง แนวปฏิบัติ ข้อมูลและรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา
2. จัดประชุม สัมมนา ชี้แจงและให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนฯ

3. เตรียมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

1) ข้อมูลสภาพปัจจุบัน ปัญหาและแนวโน้มทางเศรษฐกิจ การเมืองสังคมในอนาคต แสดงข้อสรุปปัญหาด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคมในปัจจุบันและข้อสรุปแนวโน้มด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคมในอนาคต

2) ข้อมูลสภาพปัจจุบัน ปัญหาและแนวโน้มการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรม แสดงข้อสรุปปัญหาการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรม ในปัจจุบันและข้อสรุปแนวโน้ม การศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรมในอนาคต

ขั้น 2. ขั้นจัดทำแผน

ขั้นจัดทำแผน มีขั้นตอนและรายละเอียด ประกอบด้วย

1. จัดทำร่างแผน (ซึ่งจะแสดงจุดเน้นการพัฒนาในอนาคต วัตถุประสงค์ นโยบาย เป้าหมายของแผนฯ ในแต่ละเรื่อง ระยะ 15 ปี, จุดเน้นการพัฒนา วัตถุประสงค์ นโยบาย เป้าหมายรายแผนงาน มาตรการ/แนวปฏิบัติรายแผนงานในช่วงแผนฯ 5 ปีแรก, จุดเน้นการพัฒนา นโยบาย เป้าหมายรายปี มาตรการ/แนวปฏิบัติรายแผนงาน/โครงการ กิจกรรมและวงเงินงบประมาณรายปี)

2. นำเสนอร่างแผนฯ เพื่อพิจารณา
3. ปรับปรุงแผนฯ แล้วนำเสนอเพื่อขออนุมัติ
4. เสนอแผนฯต่อกระทรวง

ขั้น 3. ขั้นนำแผนไปดำเนินการ

การนำแผนพัฒนาการศึกษาฯ ไปดำเนินการ มีขั้นตอน ดังนี้

1. ประชุมจัดทำแผนฯ ช่วง 5 ปีแรก โดยนำแผนงาน/โครงการ ที่ปรากฏใน แผนฯ 5 ปี แยกเป็นแผนรายปี รวม 5 ปี
2. นำแผนฯ 5 ปีแรก มาจัดทำงบประมาณ
3. จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี
4. ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องนำแผนไปปฏิบัติ

ขั้น 4. ชั้นประเมินผล

การติดตาม กำกับ ควบคุม และประเมินผล การดำเนินการตามแผน มีขั้นตอน ดังนี้

1. จัดระบบการติดตาม ประเมินผล (กำหนดบุคคล แผนติดตาม กำกับ กำหนดระยะเวลาตรวจ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงาน)
2. ประเมินรายปีและระยะครึ่งแผน แล้วจัดทำรายงานเสนอหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
3. ประเมินเมื่อสิ้นสุดระยะแผนฯ 5 ปี
4. ประเมินแผนฯ 15 ปี

4. องค์ประกอบของแผนฯระยะยาว ส่วนภูมิภาค

เนื้อหาของแผนฯ ส่วนภูมิภาค จะครอบคลุมเรื่องสำคัญ ๆ ดังต่อไปนี้

- 1) วัตถุประสงค์ นโยบาย เป้าหมายและมาตรการของแผนฯ ในระยะยาว 15 ปี (ซึ่งเป็นภาพเป้าหมายรวม โดยสรุปของแผนพัฒนาฯระยะ 15 ปี)
- 2) วัตถุประสงค์ นโยบาย เป้าหมายและมาตรการของแผนฯ ในช่วงระยะ 5 ปีแรก
- 3) วัตถุประสงค์ นโยบาย เป้าหมายและมาตรการ เป็นรายแผนงาน
- 4) มาตรการ เป้าหมายที่กำหนดและแผนงาน / โครงการสนองมาตรการที่กำหนด
- 5) ตารางแสดงรายชื่อโครงการและวงเงินงบประมาณค่าใช้จ่าย (จำแนกตามราย แผนงาน และยอดรวมงบประมาณทั้งหมด สรุปหน้าบแสดงยอดรวมและจำแนกตามรายปีงบประมาณ และตามหมวดงบประมาณ)
- 6) ประมวลโครงการ รายแผนงาน รายปี

รูปแบบการวางแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรม ระยะยาว 15 ปีดังกล่าว อาจแสดงเป็นแผนภูมิ ได้ดังนี้

ส่วนที่ 3 ผลการตรวจสอบความเป็นไปได้และความเหมาะสมของรูปแบบ ระบบแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรม ส่วนภูมิภาค ระยะยาว

จากการสำรวจความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ ถึงความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบระบบแผนการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรม ส่วนภูมิภาค ระยะยาว ที่ผู้วิจัยเสนอในเรื่อง หลักการ ของแผนฯ โครงสร้างการดำเนินการวางแผน กระบวนการวางแผน และองค์ประกอบของแผนฯ เพื่อให้ได้รูปแบบระบบแผนฯที่สมบูรณ์ มีรายละเอียดและข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับหลักการ เหตุผลของการจัดทำแผน พัฒนาการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรม ส่วนภูมิภาค ระยะยาว

ผู้ทรงคุณวุฒิ 21 ท่าน ในจำนวนทั้งสิ้น 35 ท่าน ให้ความเห็นว่าหลักการของแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรม ส่วนภูมิภาค ระยะยาวที่เสนอไว้ นั้น เหมาะสมแล้ว ไม่ต้องการเพิ่มหรือลดแต่ประการใด ส่วนผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 14 ท่าน เห็นว่าที่กำหนดไว้ 9 ข้อ นั้น เหมาะสมแล้ว แต่ควรเพิ่มเติมในเรื่อง ดังต่อไปนี้

- 1) หลักเศรษฐศาสตร์และความเป็นไปได้ของแผน
- 2) หลักการวางแผนโดยยึดพื้นที่เป็นหลัก
- 3) หลักการประสาน พัฒนาโดยการมีส่วนร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ และประชาชนในท้องถิ่น
- 4) หลักความสมดุลระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ
- 5) หลักบูรณาการของแผนฯ
- 6) หลักความสามารถของบุคลากร โดยคณะบุคลากรที่จัดทำแผนฯควรมีมาตรฐานเดียวกัน
- 7) หลักการสร้างความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน
- 8) หลักการที่แสดงแนวโน้มทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคมในอนาคต
- 9) มาตรการที่จะนำไปสู่การปฏิบัติจริง แม้จะมีการเปลี่ยนแปลงการบริหาร
- 10) ในมาตรการข้อ 1, ข้อ 4 และข้อ 6 ควรมีคำว่า "ให้สอดคล้องกับนโยบายระดับชาติ"
- 11) ควรเพิ่มแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ที่เป็นการเปลี่ยนแปลงและขยายตัวทางสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรม
- 12) ควรมีการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกและ SWOT ด้วย

- 13) เห็นด้วย แต่มีข้อสังเกตว่า หลักการของแผนในแต่ละพื้นที่อาจลดหรือเพิ่มขึ้นอยู่กับแผนฯ ของแต่ละพื้นที่ ย่อมมีเงื่อนไขที่แตกต่างกัน จะนำไปใช้ เหมือนกันทุกแผนฯคงไม่ได้

2. ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับโครงสร้างการดำเนินงานวางแผน ระยะยาว ส่วนภูมิภาค

ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 22 ท่าน จากจำนวนทั้งสิ้น 35 ท่าน เห็นว่าโครงสร้างที่นำเสนอไว้ นั้น
เหมาะสมแล้ว ส่วนผู้ทรงคุณวุฒิอีก จำนวน 13 ท่าน มีความเห็นเพิ่มเติม ดังนี้

- 1) ควรให้มีกรรมการจัดทำแผนฯ ในระดับจังหวัดและอำเภอด้วย
- 2) การแบ่งภาคไม่เหมาะสมกับเขตฯ เดิมซึ่งมี 12 เขต จะมีปัญหาในการบริหารแผนตามมา
ควรมีการแบ่งพื้นที่ให้เหมาะสมกับเขตการศึกษาคือให้มีแผนภูมิภาค จำนวน 12 ภาคด้วย
- 3) ควรให้มีกรรมการในระดับกระทรวงด้วย เพื่อจะได้เป็นแนวเดียวกันทั่วประเทศ
- 4) การจัดตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนฯ ขึ้นใหม่ อาจขัดกับคณะกรรมการการศึกษา การ
ศาสนาและการวัฒนธรรม เขตการศึกษา (ศศว.ข.) ซึ่งมีอยู่แล้ว ศศว.ข.มีอำนาจหน้าที่ คือ
ข้อ 1.พิจารณาเสนอแนะและให้ความเห็นชอบเกี่ยวกับแผนพัฒนาการศึกษา การ
ศาสนาและการวัฒนธรรมและข้อ 7. แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อปฏิบัติงานเฉพาะกิจ
เพื่อพัฒนาการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรม)

หากจัดตั้งคณะกรรมการฯ ขึ้นใหม่อีก อาจไม่มีอำนาจตามกฎหมาย และแผนฯ ภาคที่จัดทำขึ้น
ครั้งนี้ ก็จัดทำขึ้นที่ระดับเขตการศึกษา แต่มีเพียง 2 เขตการศึกษาที่ไม่ได้จัดทำ หากให้มีการจัดทำ
แผนภูมิภาค ระยะยาว (Regional Long - Range Plan) ที่ในแต่ละเขตการศึกษา แล้ว ศศว.ข.ที่มีอยู่
ก็มีอำนาจหน้าที่ สามารถรองรับได้

- 5) ควรให้คณะกรรมการมีหน้าที่จัดทำ Action Research ด้วย
- 6) ศศว.ศธ. ทำงาน Work แค้ไหน, Standard ควรมีแค้ไหนกำหนดให้ชัดเจนและคณะกรรมการ
ชุดนี้ควรให้มีกฎหมายรองรับด้วย
- 7) ระดับเขตฯต้องการมีอิสระในการวางแผนมาก ต้องการให้สามารถอนุมัติแผนฯได้เอง
- 8) คณะกรรมการเก่า ๆ ที่มีอยู่มีจำนวนมากและบางคณะก็ทำงานไม่มี ประสิทธิภาพ ควรตั้ง
เป็นกรรมการเฉพาะกิจ โดยมีคณะเลขานุการฯเป็นคณะกรรมการฯ ที่ทำหน้าที่ประจำ
ในด้านแผนฯ

- 9) โครงสร้างขององค์กรควรกำหนดหน้าที่ให้คุณให้โทษได้ กรณีที่ไม่สามารถปฏิบัติงานได้ บรรลุตามแผน
- 10) ควรให้มีจำนวนคณะกรรมการเพิ่มขึ้นและควรลดจำนวนกรรมการในคณะอำนวยการ จัดทำแผนฯ ให้น้อยลง

3. ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับกระบวนการวางแผนระยะยาว

ผู้ทรงคุณวุฒิ ให้ความเห็นเกี่ยวกับขั้นตอนของกระบวนการวางแผน ทั้ง 4 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

3.1 ขั้นเตรียมการวางแผน

ปรากฏว่าผู้ทรงคุณวุฒิ 25 ท่าน จากจำนวนทั้งสิ้น 35 ท่าน เห็นว่าสิ่งที่ควรปฏิบัติในขั้นเตรียมการ ที่นำเสนอไว้นั้นเหมาะสมแล้ว ส่วนอีก 10 ท่าน มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ดังนี้

- 1) ควรเพิ่มนโยบาย/ทิศทางระดับชาติ เพื่อกระจายการวางแผนไปสู่ส่วนภูมิภาคได้
- 2) ควรมีการศึกษาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแผนด้วยและควรมีการทดลองใช้ก่อน เป็นลักษณะ Pilot Study ก่อนทำจริง
- 3) ควรมีการวางแผนใน ส่วนอื่น ๆ เช่น แผนฯ ด้านเศรษฐกิจ ด้วย
- 5) ควรมีข้อมูลต่าง ๆ ในอดีตไว้ด้วย
- 6) ควรมีการจัดทำ Action Research ด้วย
- 7) ควรเขียนรายละเอียดของข้อมูลในข้อ 3 คือ วิเคราะห์สภาพปัจจุบันและปัญหาให้มาก และชัดเจนขึ้น
- 8) ควรมีการวิเคราะห์แนวโน้มด้านต่าง ๆ เป็นระดับท้องถิ่น ระดับชาติและระดับนานาชาติ
- 9) ควรเพิ่มศักยภาพภายในองค์การทางการศึกษาที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน
- 10) ควรเพิ่มบริบทด้านเทคโนโลยี/แนวโน้มในอนาคตของเทคโนโลยี
- 11) ในข้อ 1) และ 2) ควรใช้คำว่า "การวิเคราะห์สภาพฯ". จึงจะได้ข้อสรุปใน (1) และ(2)
- 12) ในรายละเอียดของข้อมูลควรมีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมด้วย

3.2 ชั้นจัดทำแผน

ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 21 ท่านจากจำนวนทั้งสิ้น 35 ท่าน ให้ความเห็นว่าการดำเนินงานตามขั้นตอนที่นำเสนอไว้ั้นเหมาะสมแล้ว ส่วนอีก 14 ท่าน ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ดังนี้

- 1) ควรมีการนำเสนอแผนฯให้ประชาชนทราบแบบ Public Hearing ด้วย
- 2) ควรเน้นเฉพาะแผน 15 ปีเท่านั้น ส่วนแผนระยะ 5 ปี จะเป็นการนำกลยุทธ์ไปใช้
- 3) แผนระยะยาวเป็นแผนที่ทิศทาง ไม่ควรมีรายละเอียดถึงแผนงาน / โครงการ
- 4) ควรมีการอนุมัติ โดย ศศว.ข.
- 5) ชั้นจัดทำร่างแผน ควรมีคณะกรรมการระดับระดับจังหวัด/อำเภอเป็นผู้จัดทำแผนงาน/โครงการและงบประมาณมาด้วย
- 6) หลังจากขั้นที่ 1 ควรมีการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของแผนฯด้วย
- 7) แผนฯช่วงละ 5 ปี ควรมีการปรับแผนฯด้วย
- 8) ก่อนขั้นที่ 3 ควรมีการปรับปรุงแผนฯก่อนนำเสนอขออนุมัติ
- 9) ควรเน้นยุทธศาสตร์ของแผนฯให้ชัดเจน รวมทั้งค่านิยม การปฏิบัติตามยุทธศาสตร์
- 10) ควรนำแผนฯ รายปีมาจัดทำแผนงาน/โครงการ งบประมาณ เพื่อขออนุมัติด้วย
- 11) ควรมีการประเมินผลทุกระยะ
- 12) ในขั้นที่ 1 การจัดทำร่างแผน ควรเริ่มด้วยการที่ผู้บริหารที่เป็น Top Executive มาตกลงร่วมกันว่าจะกำหนดให้จุดเน้น การพัฒนาฯ/กลยุทธ์ การดำเนินการอย่างไรแล้ว และควรพูดถึงเป้าหมายที่พึงประสงค์ (End) ของงาน ก่อนแล้วจึงเสนอวิธีการที่จะทำให้บรรลุเป้าหมาย แล้วจึงนำมากำหนดเป็นแผน ระยะยาว 15 ปี ที่มีองค์ประกอบเป็นวัตถุประสงค์ นโยบาย เป้าหมาย มาตรการ ส่วนในขั้นที่ 2 และ 3 เป็นการนำเสนอร่างและปรับปรุงแผน หากมีการตกลงร่วมกัน แล้วมันจะ Approve ใน Process เอง แล้วก็อาจไม่จำเป็นต้องทำโดยปริยาย
- 13) ควรเพิ่มวิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์ จะใช้คำว่ายุทธศาสตร์หรือมาตรการดี ถ้าเป็นแผนเชิงรุก นำใช้คำว่า “ ยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์ “

3.3 ขั้นนำแผนไปดำเนินการ

ผู้ทรงคุณวุฒิ 22 ท่าน จากจำนวนทั้งสิ้น 35 ท่าน เห็นว่าขั้นตอนการนำแผนไปดำเนินการที่นำเสนอไว้ั้นเหมาะสมแล้ว ส่วนอีก 13 ท่าน มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ดังนี้

- 1) ควรมีการทดลองใช้แผนฯก่อน ลักษณะ Pilot Study สัก 1 - 2 จังหวัด เพื่อนำมาปรับปรุงแผน
- 2) ควรมีการปรับแผนทุกปี เพราะการเปลี่ยนแปลงสภาพเศรษฐกิจ การเมือง สังคมเป็นไปอย่างรวดเร็วมาก
- 3) ควรจัดทำแผน 5 ปี ให้สอดคล้องกับแผนระยะยาว
- 4) ควรมีการประเมินความเป็นไปได้ของแผนด้วย
- 5) ควรมีการประสานแผนฯ ระหว่างส่วนราชการอื่น ๆ ด้วย
- 6) ระหว่างขั้นที่ 2 และขั้นที่ 3 ควรมีการจัดทำแผนพัฒนาฯ ประจำปีด้วย
- 7) ควรมีแผนปฏิบัติการประจำปีของจังหวัดในภูมิภาคด้วย จึงจะมีผู้นำไปปฏิบัติได้
- 8) ในขั้นตอนที่ 1 ถ้าทำแผนมาอย่างดีแล้ว ไม่ต้องปรับแผนช่วง 5 ปีแรก ควรนำแผนใหญ่ (แผน 15 ปี) มาวิเคราะห์เพื่อทำเป็นแผนย่อยได้ทันที ส่วนขั้นที่ 2 ควรนำแผน 5 ปีแรก มาจัดทำแผนทรัพยากร ซึ่งอาจเป็นงบประมาณ เครื่องมือ บุคลากร อาสาสมัครก็ได้ เพื่อจัดการให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดได้
- 9) ไม่ได้กล่าวถึง 10 ปีช่วงหลังว่าจะเป็นอย่างไรมีดำเนินการเช่นเดียวกับ 5 ปีแรกหรือไม่

3.4 ชั้นประเมินผล

ผู้ทรงคุณวุฒิ 22 ท่าน จากจำนวนทั้งสิ้น 35 ท่าน เห็นว่า ขั้นตอนการประเมินผลที่นำเสนอไว้ั้นเหมาะสมแล้ว ส่วนอีก 13 ท่าน ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ดังนี้

- 1) ควรมีการประเมินทุกระยะ เป็นรายงวด เพราะรายปีนั้นเข้าไปและการประเมินรายปีเป็นการพัฒนานั้น ใครจะเป็นผู้ทำ
- 2) ควรมีการกำกับ ติดตามอย่างจริงจัง และกำหนดให้ชัดเจนถึงการติดตาม กำกับ ควบคุม ว่าใครทำอะไร
- 3) ในขั้นตอนที่ 1 ควรจัดระบบรายงานให้สามารถตรวจสอบได้

- 4) ควรมีการจัดทำเครื่องมือ ติดตามประเมินผล ด้วย
- 5) ในแต่ละหน่วยงาน ควรมีการประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ
- 6) ควรลดแผน 5 ปี แผนประจำปีออกจากแผน 15 ปี
- 7) ต่อจากข้อ 2 ควรมีการปรับแผน ก่อน
- 8) ควรมีการวางแผนล่วงหน้า ลักษณะ Rolling Plan คือ ปรับให้เป็นแผน 15 ปีตลอดไป
- 9) ควรมีการประเมินความพร้อมก่อน ลักษณะ Pre-Evaluate
- 10) ในขั้นตอนที่ 1 ควรมองเป้าหมายความสำเร็จของโครงการ ที่เป็นระบบ ทั้ง Context Input Process และ Output ซึ่งเป็นเป้าหมายสุดท้ายก็น่าจะเป็นการวางแผน การกำกับ การประเมินผล โดยกำหนด ดังนี้
  - (1) กำหนดเป้าหมายการประเมินให้ชัด
  - (2) กำหนดองค์ประกอบที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของโครงการ
  - (3) กำหนดกลยุทธ์หรือวิธีการที่จะประเมิน
- 11) ขั้นตอนที่ 1 ควรเพิ่มการกำหนดงบประมาณไว้ด้วย (กำหนดบุคคล งบประมาณ หน่วยงานและแผนติดตาม กำกับและประเมินผล)

4. ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับองค์ประกอบของแผนฯ ส่วนภูมิภาค ระยะยาว

ผู้ทรงคุณวุฒิ 23 ท่านจากจำนวนทั้งสิ้น 35 ท่าน เห็นว่าองค์ประกอบของแผนฯ ที่นำเสนอไว้นั้น เหมาะสมแล้ว ส่วนอีก 12 ท่าน มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ดังนี้

- 1) ควรนำการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา ด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและศึกษา สภาพการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรม ที่อยู่ในขั้นเตรียมการฯ มาไว้ ก่อนจัดทำวัตถุประสงค์ นโยบาย (ข้อ 1) และกำหนดจุดเน้นการพัฒนาฯ ก่อน
- 2) ควรมีการเพิ่มจุดเน้นการพัฒนาและปณิธานของหน่วยงานของกระทรวงศึกษาธิการ
- 3) ควรเน้นเฉพาะแผนฯ 15 ปี เท่านั้น
- 4) ควรเพิ่มลำดับความสำคัญของโครงการในแผน แยกเป็นโครงการเร่งรัด / ปกติ
- 5) ควรเขียนเนื้อหาของแต่ละจุดเน้นให้ชัดเจน

- 6) ควรเพิ่มวัตถุประสงค์ นโยบาย เป้าหมายและมาตรการ การดำเนินงานในแต่ละปี และมีแผนงาน / งาน / โครงการ กำหนดเป็นตัวแผนฯ เข้ามา
- 7) วัตถุประสงค์ นโยบาย เป้าหมาย มาตรการในระยะ 5 ปีของ ช่วงที่ 2, 3 ไม่ควรมี แต่ควรจะมีจุดเน้นการพัฒนาของแต่ละระยะเวลาก็อีกเพียงพอ เพราะการคาดคะเนล่วงหน้า ระยะ 10 ปี 15 ปี นั้นคาดการณ์ได้ยากมาก
- 8) แผนระยะยาว ต้องการเป็นเพียง Guide Line เท่านั้น ไม่ควรมีรายละเอียด

จากความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเหล่านี้ จะใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการนำมาพิจารณาความเหมาะสมของรูปแบบระบบการวางแผนพัฒนาการศึกษา การศึกษาและการวัฒนธรรม ส่วนภูมิภาค ระยะยาว โดยเฉพาะผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านแผนฯเป็นพิเศษ ที่เป็นข้าราชการระดับสูงของกระทรวงและนักวิชาการ เช่น ดร.พนม พงษ์ไพฑูริย์ ดร.ประพัฒน์พงศ์ เสนาฤทธิ์ ดร.บุญลือ ทองอยู่ ฯลฯ ผู้วิจัยจะให้นำหนักในการพิจารณารูปแบบแผนพัฒนาการศึกษา การศึกษาและการวัฒนธรรม ภูมิภาค ระยะยาว มากเป็นพิเศษ เพื่อที่แผนฯรูปแบบใหม่ที่ได้จะมีความถูกต้องตามหลักวิชาการและมีความเป็นไปได้ในการนำไปดำเนินการ